



ΝΟΥΜΑΚ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 23 του Σεπτεμβρίου 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονομίου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 262

Μη ζητᾷς σὶά λατινικὰ πῶς δὴ μιλῆσεις
καλὰ γερμανικὰ. Ρῶτα τὴ μάνα σὶό σπῆτι,
τὰ παιδιὰ σὶοὺς δρόμους, τὸν ἀπλοῖκὸ ἄθροπο
σὶό παζάρι. Κοίταξέ τους σὶό στόμα πῶς μι
λοῦν κ' ἔτσι γράφς.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ὁ καλὸς γραφιᾶς λέει καινούρια πράματα
μὲ συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Ἡ Ἄρρωστη Δούλα (συνέχεια).
ΦΩΤΗΣ ΚΟΥΤΑΛΙΑΝΟΣ. Γράμματα ἀπὸ τὴν Κού-
ταλη.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα
στὴν Πρίγκιπο.
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ. Στίχοι.
Σ. ΣΚΙΠΙΣ. Ὁ γῆρος τῶν Ὁρῶν.
Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ. Στὰ Δωδεκάνησα.
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά. — Ὁ Γιὸς
τοῦ Ἰσκιου.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΜΟ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΥΤΑΛΗ

Ἀγαπητέ μου Ταγκόπουλε,

Ἡ φετινὴ χρονιά νὰ πᾶει καὶ νὰ μὴ γυρίσει. Ὁ
χειμῶνας μᾶς ρήμαξε. Ἐγὼ εἶδῶ κάπου στὴν Ἀ-
νατολή, ἀντίκρι στὴν Κούταλη, ἕνα χτηματάκι.
Συχνὰ περνῶ καὶ πᾶω νὰ διῶ μὲ τί τρόπο θὰ διορ-
θωθοῦνε οἱ ζῆμιες πού μου γενήκανε φέτος.

Περνῶ μὲ καίκι καὶ μιά πᾶω στὴ στεριά εἶχω
τὸ γαϊδουράκι μου.

Πάντα τὸ ζῶο ἀφτὸ τὸ συμπαθήσα. Φέτος ὁ-
μως τὸ πῆρα σὲ μεγάλη ὑποληψή. Καὶ γιὰ ἰδὲς ἂ
δὲν ἔχω δίκιο.

Τὸ χειμῶνα μὲ τίς τρομυχτικὲς χιονιές, κλει-
σμένος σὲ φτωχικὸ μου, καταπιάστηκα νὰ μελετή-
σω κάτι γλωσσολογικά. Σὲ κάθε δυὸ πηδήματα νὰ
καὶ τὸνομα τοῦ Χατζηδάκη. Μεγάλος γλωσσολόγος.
Ὅλοι τὸ λένε καὶ πρέπει νὰ εἴμαστε περήφανοι πῶς
ἔχουμε σὲ ἔθνος ἕνα τέτιον ἄνθρωπο.

Μὲ τὸ νὰ ξέρεις ὅμως πολλὰ καὶ μὲ τὸ γράφεις
βιβλιά πολλὰ καὶ σοφά, δὲ θὰ πῆ πῶς θὰ περά-
σεις καὶ στὴν ἀθανασία. Τὸ ἀγαθὸ ἀφτὸ τὸ πλουτι-
μητο δὲν τὸ ἀποχτᾷς ἐφκολα. Κάτι πρωτάκουστο
πρέπει νὰ βρεῖς, κάτι ὠραῖο μὲ τρόπο πρωτόφαντο
νὰ πῆς.

Θάχεις ἴσως ἀκουστὰ πῶς ἕνας Γάλλος ἀστρο-
νόμος, ὁ Le Verrier, μὲ διαβήτη καὶ μολύβι καὶ
χαρτί καὶ λογαριασμὸ βρῆκε πῶς κάπου σὲ οὐρα-
νοῦ τίς ἀνοιχτοχωριές βρισκόνταν ἕνα ἄστρο, ἕνας
πλανήτης, πού ἀκόμα ὡς τότες οὔτε ἀφτὸς ὁ ἴδιος,
οὔτε κανένας ἄλλος τὸν εἶχε διεῖ. Τὸ νιώθεις καλὰ

ΣΤΙΧΟΙ

Στὸ δάσος τόλοπράσιον εἰσὲ βελανιδιά
Μὲ τὰ χρυσὰ τὰ φύλλα σου, εἰσὲ ἀγαπῶ, εἰσένα,
Ἄρρωστη σὸν τὴν ἴδια μου τὴν ἄρρωστη καρδιά,
Κι ὠραία γιὰ δσοὺς, σὸν ἐμὲ, τραβῶν τὰ μαρομένα.

Σκυμένες ἐβλαβητικὲς τὴν ἄκρη τοῦ γκρεμοῦ
Παίρνουν οἱ κλαίουσες τιτὲς σὲ τοῦ φεγγαριοῦ τὴν πάχνη,
Φοροῦν τὸ μαῦρο φῶμα τοῦ μαύρου λογισμοῦ,
Ποῦ λίγο λίγο, τὸ ὕφανεν ἢ πεπρωμένη ἀράχνη.

Μιά σπίδα καὶ λαμπάδισε τὸ δάσος τὸ ἱερό,
Τὸ χρώμα πῆρε ὁ οὐρανὸς μᾶς θάλασσας θολῆς,
Καὶ καβαλάρης τῶν φλογῶν ὁ Μεφιστοφελῆς;
Γέλασε θριαμβευτικὰ τὸ γέλοιο του τὸ πονηρό.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ἀφτὸ πού σου λέω ; Καταλαβαίνεις τί θὰ πῆ σὲ μιά
τέτια ἀπεραντωσιὰ δίχως ἀρχὴ καὶ τέλος, νὰ προσ-
διορίσεις πῶς σὲ δεῖνα μέρος, ἀνάγκη καὶ καλὰ νὰ
ὑπάρχει ἕνα ἄστρο καὶ ἄλλοι νὰ τὸ διοῦνε σωστὰ σω-
στὰ ἐκεῖ, πού τὸ εἶχες εἰσὲ κατατοπίσει ;

Γιὰ βρεθίκα δώκανε τοῦ Le Verrier οἱ σύν-
τροφοὶ του τὴν ἀθανασία. Τὸν πλανήτη ἀφτὸν τὸν ὀ-
νοματίτανε Ποσειδῶνα ἢ Le Verrier ἢ καλύτερα
τὸ ἄστρο τοῦ Le Verrier· μικρὴ λεχτικὴ παραλλα-
γὴ πού μᾶς ; γλυτώνει ἀπὸ μεγάλη λεξικογραφικὴ
μπερδεψιά ὅπως θὰ διεῖς παρῆκῶτα.

Ἄν κατάλαβες καλὰ τί σημασία ἔχουνε ἀφτὰ
πού σου εἶπα, θὰ καταλάβεις καὶ κάτι πολὺ σπου-
δαιότερο πού θὰ σου πῶ τώρα ἀμέσως. Σοῦ τὸ λέω
καὶ πρόσεχε. Ὁ Χατζηδάκης θὰ περάσει στὴν ἀθα-
νασία καβάλα σ' ἕναν ἄσπρο μισιριώτικο γάδαρο.

Τὸνομα ἀφτὸ ὄλοι μας κάθε μέρα τὸχομε σὲ
στόμα μας. Κι ὡς τόσο ποτές δὲ σου πέρασε ἀπὸ τὸ
νοῦ, νὰ τοῦ ζητήσεις τὰ περγαμηνά. Ἐ λοιπὸν μάθε
πῶς κρατιέται ἀπὸ σοῖ μεγάλο καὶ τρανὸ. Πῶς ἔ-
χει τὴν καταγωγὴ ἀραβικὴ σὲν τὸ πιὸ καθαροαίμα-
το ἀραβικὸ ἄλογο. Κι ἀφτὴ τὴν τόσο σπουδαία ἀ-
νακάλυψη τὴν ἔκαμε ὁ Χατζηδάκης. Καὶ τὴν ἔκαμε
μὲ μολύβι καὶ χαρτί καὶ ὑπολογισμό. Μὰ θὰ πῆς
τονὲ βοηθήσανε τὰ φθογγολογικά. Μὰ μήπως τάχα
καὶ τὰ δικά σου τάφτια λίγο βοῦίσανε ὡς τώρα ἀπὸ
τὰ φθογγολογικά ἀφτὰ ; Ἡ μήπως καὶ ἄλλοι πού
φθογγολογίτες πολυποικίλους κ' Ἑλληνικά καὶ Ἀρα-
βικά ξέρουνε, γιὰ τί τάχα οὔτε νὰ τοὺς περάσει ἀπὸ
τὸ νοῦ ; Καὶ μάλιστα, ξίχασα νὰ σοῦ τὸ πῶ ἀμέσως,
ὁ Χατζηδάκης οὔτε ἀραβικά κᾶν ἤξερε ὅταν ἔκαμε
τὴν πρωτάκουστη ἀφτὴ φθογγολογίση. Ὅστε ὡς γι'
ἀξιοσύνη εἶναι πολὺ ἀνώτερο τὸ φθογγολογικὸ κατῶ-

θωμα τοῦ Χατζηδάκη ἀπὸ τὸ ἀστρολογικὸ τοῦ Le
Verrier, καὶ ὅσο γιὰ ἀξία ἢ ἀνακάλυψη πολὺ πιὸ
πολύτιμη. Τί μὲ μέλει ἐμένα ἢ εἰσένα ἂν σὲ τίς ἀ-
χανιές μέσα τῶν οὐρανῶν μιλιοῦνα λέβγες μακριὰ
διακινιέται ἕνας ἀσήμαντος πλανήτης μὲ τόση διά-
μετρο, μὲ τόση ἀριάδα ἢ πολινάδα καὶ ξέρω γὼ μὲ
τί ἄλλες ἀνούσιες ἰδιότητες ; Τάχα σὲ τί θὰ καλιτε-
ρέψει ἢ τύχη ἢ δικὴ μας ; Μὲ μέλει ὅμως νὰ ξέρω
ἀπὸ τί γεννιὰ κρατιέται ὁ ὑποταχτικὸς μου γιὰτί
τὸν τιμῶ, τὸν καλοκοιτάζω, καβάλα στὴ ράχη του
βλέπω μὲ κάπια περηφάνια τὸν ἀπεζῶ.

Κ' ἔτσι τὸ λοιπὸν ὁ Χατζηδάκης καβάλα σ' ἔ-
ναν ἄσπρο μισιριώτικο γάδαρο, καὶ μὲ κόκκινα χρυ-
σοκέντητα βυζαντινὰ αυτοκρατορικὰ τσαγγιά στὰ
πόδια, θὰ περάσει τὸ κατώφλι τῆς ἀθανασίας καὶ θὰ
καθούμαστε εἰσὲ κ' ἐγὼ ἐπ' ὄξω νὰ χᾶσκουμε.

Τί κρίμα νὰ μὴν ἔχουμε ἀκόμη Ἀκαδημία ! Μὰ
δὲν μπορεῖ νὰ γρηγῆσει. Καὶ δὲν μπορεῖ καὶ νὰ μὴν κα-
ταπιαστεῖ ἀμέσως καὶ τὸ λεξικὸ τῆς. Ἐχε τὸ νοῦ
σου. Νὰ τῆς κάμεις ἀμέσως κιόλας τὴν ἀκόλουθη
σπουδαιότατη λεξικογραφικὴ πρόταση. Στὸ λεξικὸ
τῆς, στὴ λέξη γάδαρος πλᾶν νὰ περάσει τὸ συνώνυ-
μο τὸ ἀναλογούμενο κατὰ τὸ ἄστρο τοῦ Le Ver-
rier.

Καταλαβαίνεις ὑποθέτω τί σπουδαιότητα μπο-
ρεῖ νὰ ἔχει ἢ πρότασή μας ἀφτὴ, καὶ πῶς ὄχι μόν-
ο γιὰ κείνους πού θὰ λεξικογραφηθοῦνε, μὰ πῶς
καὶ σ' ἐμᾶς τοὺς δυὸ μπορεῖ νὰ πῆσει κανένα ψί-
χουλο ἀθανασία.

Μὲ τὴ γλυκιὰ ἀφτὴ ἐλπίδα σ' ἀφίνω.

Κούταλη, Ἄβγουστος 1907.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΥΤΑΛΙΑΝΟΣ

Ο ΓΥΡΟΣ ΤΩΝ ΩΡΩΝ

ΚΩΜΩΔΙΑ

ΑΛΛΗΣ ΣΚΗΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΛΟΓΟ

Του μεγάλου μας Ψυχάρη.

«Η σκηνή άπάνω από σύννεφα. Τσαντήρια άνάγια στην μέση. Οι άρχαιοι θεοί άπαγγάνοι τώρα των συμπόρων καρπορέουν τα σκοινιά. Άλλοι άλυσοδέκουν τις άρκοϋδες και τις μαϊμούδες τους, άλλοι ξεφορτώνουν τα τεράστια άλόγατά τους. Όχλαλοή πολλή. Φωτιές αναμμένες τελώριες δόλγυρα. Ό «Ήφαιστος άλλού, σήνει το πρόχειρο άργαστήρι του. Σε κάποιο σύννεφο άπόψηλο κι' άπόμερο, ένα τσαντήρι μοναχικό — το τσαντήρι των Μοιρών, είναι σημεμένο. Ένας άργαλιός σημεμένος δξωθέ του. Οι τρεις Μοίρες ύφαινον σπουδαχτιές.

Σ Κ Η Ν Η Α'.

ΣΤΡΟΦΗ

ΑΤΡΟΠΟΣ

Βιάσου, κυρά Κλωθοϋ,
Στιγμή να μη μās φύγει.
Όμοια θνητοϋ ή θεοϋ
Είν' ή ζωή του δλίγη.

ΔΑΧΕΣΙΣ

Είν' το πανί που ύφαινούμε
Ό ή ίδια ή άιωνιότητα.
Είν' οι θεοί που άνθρωποι,
τά πάντα ματαιότης.

ΚΛΩΘΩ

Φέρτε μου το άλλο νήμα
Ν' άνοιξω εν' άλλο μνήμα
Είν' οι κλωστής αυτές
Τών δντων οι ζωές.

ΑΤΡΟΠΟΣ

Βιάσου, κυρά Κλωθοϋ,
Στιγμή να μη μās φύγει,
Του δέντρον ως και του άνθιοϋ
Είν' ή ζωή του δλίγη.

ΔΑΧΕΣΙΣ

Έναντιοι σ'των θεών
Τη βούληση όλο πāμε,
Στά χέρια μας κρατάμε
Τη μοίρα των εθνών.

ΚΛΩΘΩ

Μακρό το σάβανό σου,
Ό Ελλάδα, και πλατύ,
Ό από του Αιγαίου τα κύμα
Στου Αίμου την κορφή.

ΑΤΡΟΠΟΣ

Ό από τα μνήματά σου,
Μες στα συντρέμματά σου

Μιά μέρα ένας λαός
Θενάβγει θαλεχτός.

ΔΑΧΕΣΙΣ

Ό ή ιστορία κάρος,
Ό εμπρός εν' ή ζωή,
Ό ανάθεμα στο δόκαλο,
Χαρά στον ποιητή.

ΟΛΕΣ ΜΑΖΙ Είν' το πανί που ύφαινούμε

Ό ή ίδια ή άιωνιότητα,
Είν' οι θεοί που άνθρωποι
Τά πάντα ματαιότης.

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

ΟΛΕΣ ΜΑΖΙ

Άνγερινοί και πούλιες
Κι' άστερισμοί κρυφοί,
Πρώτοι, δεύτεροι, τρίτοι
Και έβδομοι ούρανοι,
Αίώνια παραμύθια
Κι' άθάνατα νερά,
Μεγάλοι βασιλιάδες
Και δράματα σκληρά,
Γνεμένα με την τάξη
Ό ανήλιαστα μαλλιά,
Νήματα με τη ρόκα
Στριμένα με χαρά,
Σε μαγικά καρέλια
Φειδοκουλουριαστά,
Σαίτα μου χαδιάρα,
Σαίτα μου ναζού,
Καμαρωτή τυφοϋλα
Του ρήγα του άργαλιού,
Παννί μ' έφτά ούρανοϋς,
Παννί μ' άνγερινούς,
Παννί μ' έφτά άστραπές,
Με πίκρες, με χαρές,
Ό απ' το πουρνό ως το βράδι
Τό φως με το σκοτάδι
Ό γφανε να τυλέξουμε
Τον άπειρο το θόλο,
Ό γφανε να τυλέξουμε
Γερά το Σύμπαν όλο.

ΣΤΡΟΦΗ

ΑΤΡΟΠΟΣ

Βιάσου, κυρά Κλωθοϋ
Στιγμή να μη μās φύγει

Του άφέντη ως του φτωχοϋ
Είν' ή ζωή του δλίγη

ΚΛΩΘΩ

Φέρτε μου το άλλο νήμα
Ν' άνοιξω κι' άλλο μνήμα
Είν' οι κλωστής αυτές
Τών δντων οι ζωές

ΔΑΧΕΣΙΣ

Είν' το πανί που ύφαινούμε
Ό ή ίδια ή άιωνιότητα,
Είν' οι θεοί που άνθρωποι,
Τά πάντα ματαιότης.

Σ Κ Η Ν Η Β'.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ (Έστερ' από βουβή σκηνοϋλα).

Κάθε μου άίστηση νεκρή...
Σιδερένια μουσική
Αέ μου το ξυπνάς τον πόθο,

Του άδικου μόνο ή φωνή
Βραχνερή και στην ψυχή
Όταν Καίκασο όλο νοιώθω.

ΚΑΠΟΙΕΣ ΘΕΕΣ

Πλάσματα της φαντασίας
Τών θνητών άϊμένα,
Ό ανεβαίνουμε σε ύψη
Τρισυμοκορισμένα.

Τη ζωή των ιδεών τους
Ζοϋμε και περνούμε,
Ό ονειρα μέσα στοϋ σκότου
Τά νερά κυλούμε.

Όσο το Ό Αγνωστο στο Σύμπαν
Είνα βασιλιάς,
Ό Άνθρωπε, θεός αιώνα
Πλάθε ως άγαπās.

Όσο κυβερνούν τον κόσμο
Ό Άπιαστα μυστήρια,
Ό θεοί μου, άλίτρωτ' είστε
Ό από τα μαρτύρια.

ΚΑΠΟΙΟΙ ΘΕΟΙ

Μιά χούφτα χώμα δέν εδρέθηκε
Νά μās σκεπάσει πεθαμένους
Κι' όμως, Γαλήνη, δέν άρνήθηκες
Μιά σου στιγμή σε κολασμένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΒ'.

Νά κανονίζουμε και το φως.

ΥΓΙΑ
ΖΟΗ
ΑΓΑΠΗ
ΧΑΡΑ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ
ΑΛΗΘΕΙΑ
ΕΙΡΗΝΗ

Και ΦΩΣ, ψιθυρίζει μέσα του ο Άντρέας, ενώ γοργά έτρεχε το τραίνο προς το Μπ. Ξεκίνησε ο Άντρέας από το Παρίσι πρωί πρωί τη δευτέρα, πρώτη του Γεννάριου. Και γιατί τάχα; Για να φτάση το βράδι κι' έτσι να μην άρχίση την πρωτοχρονιά μοναχή της ή Κατινούλα. Τι δέ στοχαζότανε ο καημένος, από τον πόθο του να μην την παραπικραίνη ή μισειμός; Στο Παρίσι, την πρωτοχρονιά, πριν από τους άλλους έμπαινε πάντα ή Κατινούλα, να του φέρη το τσάι και της έδινε κάτι για τάθησασιλιάτικα της, γιατί στη Γαλλία δέν τά δίνουνε του Άη Βασίλη. Της έλεγε και λόγια καλά της πιστής του

Ψ Υ Χ Α Ρ Η Σ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

«Εγώ θα ρῶ πώς ο κ. Σεβιλιάς, που τον άνταμώνει καθημερινά στο νοσοκομείο, του ζητά πολλά πράματα, κι' έτσι δέ χρειάζεται να άρχεται.» Χρειάστηκε κατόπι, μα δέν το βλέπανε άκόμη, όσο κι αν έξακολουθούσε ή κούραση: «Ό από τις έννιά χτές το βράδι έσβυσα το φως κι' είμουνε πολύ κουρασμένη. Ό αποκοιμήθηκα στις δεκάμιση Πέρασα καλή νύχτα, και ύπνησα πάλε λιγάκι κουρασμένη. Προγεμάτιστα πολύ καλά κι' έπειτα κοιμήθηκα ξανά ως τις τρεις και τέταρτο, με το παράθυρο άνοιχτό και τους μπερντέδες σφαλογιμένους. Νά σας πώ, δέ μου έστρεξε να σηκωθώ: τί τά θέλετε, άφου είμαι άφανισμένη και στο κρεβάτι, ότι σηκώνομαι και ντύνομαι, άκό-

μη πιο άφανισμένη. Κ' έτσι δέν μπόρεσα να βγώ περιπάτο λιγάκι, όπως τόλπιζα έχτές. Ό θερμοκρασία μου το πρωί, 36°9 και το βράδι 38°6 άχαμνή. Κι ως τόσο με την υπερβολική μου την κούραση, πρόσμενα καλύτερη θερμοκρασία. Ό γιατρός που ήρθε στις πεντέμιση, μου λέει πως με την κούραση δέν κατεβαίνει πάντα το θερμόμετρο, και πως δέν του άρέσει να με βλέπη έτσι κουρασμένη, μα πως από την έλλειψη του ύπνου, τις τελεφταίες νύχτες, κάμποσα ξηγιούνται. Τώρα που κουθεντιάζω μαζί σας, άλήθεια ξεκουράζομαι.»

Ό ξεκούραση όμως πολύ δέ βάσταξε: ή νύχτα ήσυχη, μα χωρίς ύπνο: την κεριακή, τριάντα μιά, πάλε μεγάλη κούραση, όρεξη έτσι κι' έτσι, θερμοκρασία 37°—37°8. Μ'ένα λόγο, από τον καιρό που ήρθε στο Μπ... και τη ραδιογραφούσανε, ή κούραση άβγάτιζε, άρχισε να της κόβεται και όρεξη και ύπνος, της κόστιζε να σηκωθώ κι άδυνάτιζε στο κρεβάτι, άφησε που την παραδέρνανε κι άγνωστοι πόνοι. Ό Άντρέας τά νόμιζε όλα περαστικά, επειδή σε δυό μέρες έμελλε με τά μάτια του να δῆ τά μάτια που κάνει το φως.

*) Ό άρχή του στο 228 φύλλο.

Νοτιάδες μὰ βραδιά μᾶς ἄρπαξαν
Μὲ τὰ σκελετωμένα χέρια
Κι' ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο στὰ σύννεφα
Μᾶς τίναξαν μὲ τ' ἀγριοκαίρια.

Μὲς στὴ θολούρα καὶ στὴν καταχνιά
Μᾶς βαρεθῆκανε τὰ χρόνια,
Στήνουμε ἄλλοι μᾶς καὶ ξεστήνουμε
Τσαντήρια τῆς στιγμῆς αἰώνια.

Ἄθᾶντοι τοῦ Ὀλυμπο κάποτε,
Ἄθᾶντοι τώρα ἀπαιγάνοι,
Ὅντε ἡ Ζωὴ πιά δὲν ἀγγίζει μᾶς,
Ὅντε κι' ὁ Θάνατος μᾶς φτάνει.

ΗΦΑΙΣΤΟΣ

Πᾶν' οἱ κόποι μου χαμένοι
Λύγα βέργα, δὲ λυγᾶς,
Εἶν' τὸ χέρι μου δεμένο
Ἄπ' τὰ μάγια τῆς Σωθιάς.

Ὅντ' ἀσπίδες πιά δὲν ἔχεις,
Γιὰ τοῦ Κρόνου νὰ βροτᾶς,
Νὰ βροτᾶς νὰ μπουμπουνίζεις
Καὶ τὸν κόσμον νὰ χελᾶς.

Ὅντε κερανοὺς στὸ χέρι
Τὸ ἀργιμένο νὰ κρατᾶς,
Τῶν ἀπίστων σου τὸ ἀσκέρι
Φονικά νὰν τὸ χτυπᾶς.

Πᾶν' οἱ κόποι μου χαμένοι
Κι' εἶμαι ἀνάπειρος χαλκιᾶς,
Εἶν' τὸ χέρι μου δεμένο
Ἄπ' τὰ μάγια τῆς Σωθιάς.

Ἄρη, πᾶνε τὰ κοντάρια
Γιὰ πολέμους τρωϊκοὺς,
Πᾶν' Ἀπόλλωνα, τ' ἀμάξια
Γιὰ τοὺς γέροντας τοὺς ψηλοὺς.

Πᾶν' οἱ ζῶνες, Ἄφροδίτη,
Μὲ τοὺς πόθους, τίς γητεῖες,
Ὅπου Πάρηδες πλανοῦσες
Γιὰ βασίλισσες μ' αὐτές.

Πᾶν' οἱ κόποι μου χαμένοι,
Σίδερο γιὰ δὲ λυγᾶς;
Εἶν' τὸ χέρι μου δεμένο
Ἄπ' τὰ μάγια τῆς Σωθιάς.

Ποσειδῶνα, οὔτε τρικράνια,

Ὅντε μπάλες τρανταχτές,
Νὰ σηκώνεις στὰ πελάγη
Σίφουνες καὶ τρικυμίες.

Πᾶν' νὰ τόξα γιὰ τ' ἀλάφια,
Κινηγῆτρα τῶν δασῶν,
Κι' εἶταν ὄλ' ἀλοίμονό μου
Παραμύθια τῶν καιρῶν.

Πᾶν' οἱ κόποι μου χαμένοι,
Λύγα βέργα, δὲ λυγᾶς,
Εἶν' τὸ χέρι μου δεμένο
Ἄπ' τὰ μάγια τῆς Σωθιάς.

Ἄθῆνα 1906

Σ. ΣΚΙΠΗΣ

ΤΟ ΓΛΩΣΣ. ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΠΡΙΓΚΗΠΟ¹⁾

Φίλε Ταχυδρόμε,

*Ὅταν ἤρθαμε στὴν Πόλιν τίς προάλλες μὲ τὸν Πάλλην, ἀνέβηκε κάποιος δημοσιογραφικός παρατηρητής στὸ βκπόρι νὰ παραμονέψῃ καὶ ν' ἀκούσῃ τί λογῆς γλώσσα μιλάμε. Μᾶς κρυφάκρυτε σὰ μιλούσαμε μὲ τοὺς φίλους μᾶς, καὶ τὴν αὐριανὴν δημοσιεύτηκε σὲ μιὰ συναδελφῆ σας πῶς μιλούσαμε καθαρεύουσα. Δὲν εἶταν ἀνάγκη νὰ γίνῃ καὶ τόσος κόπος γιὰ νὰ βγῆλῃ τέτοια συμπεράσματα ὁ φίλος. Τὰ ἴδια μᾶς τσαμπουνίζουσι καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἅμα μᾶς ποῦνε καὶ τοὺς ποῦμε μιὰ καλημέρα. Μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι ὁ λόγος πολὺ ἀπλός. Δὲν τὰ βλέπουμε γραμμένα τὰ λόγια μᾶς, καὶ δὲν ξαφνίζονται. Τὰ βρίσκουν ἅπα.

¹⁾ Σημ. τοῦ Νουμά. Τὸ ἄρθρον τοῦ ὁ Ἑβραλιώτης ἔστειλε στὴν Πόλιν γιὰ νὰ τυπωθῇ στὸν «Ταχυδρόμον», μὰ οἱ φίλοι ποὺ τὸ λάβανε κρίνανε πῶς δὲν τὴν ἀξίζει τέτοια τιμὴ ὁ «Ταχυδρόμος», ὕστερ' ἀπὸ τὴ χωριότικη γλώσσα ποὺ μεταχειρίστηκε μιλώντας γιὰ τὸ ταξίδι τοῦ Πάλλη καὶ τοῦ Ἑβραλιώτη στὴν Πόλιν, καὶ γι' αὐτὸ τὸ στείλανε τὸ ἄρθρον στὸ «Νουμά». Ὁ «Ταχυδρόμος» ἔκαμε καὶ τούτῃ τὴ χωριότικη, ποὺ τὴ συνηθίζουσι δὲ οἱ δημοσιογράφοι καμιά φορὰ καὶ δῶ στὴν Ἀθήνα. Δηλ. κάποιος συντάχτης τοῦ «Ταχυδρόμου» ἔβλεπε, μὲ χίλια παρακάλα, στὸ χέρι τὸ λόγο τοῦ Ἑβραλιώτη, ποὺ δημοσιεύσαμε καὶ μεῖς στὸ περασμένο φύλλον, καὶ ἀντὶ νὰ τὸν τυπώσῃ ἀλάκαιρο, καθὼς ὑποσκέθηκε, δημοσιεύσῃ στὸν «Ταχυδρόμον» σκόρπια κομμάτια τοῦ ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ καὶ, σχιλοχρησιολογώντας πάνου σ' αὐτά. Κ' εἶσι ὁ ἀγαθὸς ὁ «Ταχυδρόμος» κοκκορεύτηκε πῶς γαντάκωσε τὸν Ἑβραλιώτη, ἐνῶ χαντακώθηκε ἡ ἀφεντιά του στὴ συνείδησιν κάθε τίμου ἀνθρώπου.

ράλλαχτα σὰν τὰ δικά τους, σωστὰ ρωμαίικα. Σωστὰ ρωμαίικα μᾶς μίλησαν ὅσοι μᾶς ἀνοιξάν τὸ στόμα τους, τὴ μιὰ βδομάδα ποὺ μέيناμε στὴν Πρωτεύουσα. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ φίλος διαβάσει καὶ γράφει πάντα τὴν καθαρεύουσα, φαντάστηκε πῶς τὴ μιλάει κιόλας, λοιπὸν καθαρεύουσα μιλούσαμε καὶ ἡμεῖς.

Εἶπα πῶς σωστὰ ρωμαίικα λαλοῦσαν ὅσοι μᾶς μίλησαν. Ὅχι ὅμως καὶ ὅσοι μίλησαν. Τοὺς ἔκαμα καὶ ἐγὼ ἓνα κεραιόμα μερικὸς Πολίτης, καὶ μάλιστα τοὺς μεγαλοουσάνους. Μ' ἔφερε ἡ τύχη στὸ πῶ ἀριστοκρατικὸ Ξενοδοχεῖο τῆς Πρίγκηπος. Δὲν εἶχα τὴν καλὴν τύχην νὰ γνωρισθῶ μὲ τοὺς συγκατοικοὺς μου. Σὰ νὰ δειλίσασι κιόλας. Ἔτσι, σὰ νὰ μοῦκοψε τὸ βήχῃ ἓνας ἀπὸ τοὺς πῶ ἐπίσημοις ποὺ βρέθηκαν ἐκεῖ πέρα, καὶ μὲ κοίταξε ἀπὸ μακριὰ μὲ πολὺ εἰρωνικὸ χαμόγελο Ὅμως σὰν κάθισα στὸ τραπέζι νὰ φάω ἢ σὰν ἐβγαίνα στὸν ἡλιακὸ ἢ στὴν αὐλὴ νὰ πάρω ἀγέρα, πῶς μπορούσα νὰ μὴν ἀκούω καὶ τὴν κουβένταν τους; Τὴν ἄκουγα, καὶ μὲ τὸ παραπάνω. Τί τὰ θέτε, μήτε ρωμαίικα εἶτανε, μήτε καθαρευουσανικά, μήτε καθάρια ἄττικα. Εἶτανε, μὲ τὸ συμπάθεο, εἶδος γαλλικὰ πατουᾶ. Καὶ μάλιστα πατουᾶ ποὺ δὲ μιλιέται σὲ κανένα μέρος τῆς Γαλλίας. Μόνον ρωμαίικον στόμα μπορεῖ νὰ προσφέρῃ τὸ ἔθδιμο γράμμα τοῦ Γαλλικοῦ ἀλφάβητου μὲ τὸν ἦχο, ὅχι τοῦ τζίτσικα, αὐτὸς εἶναι καλὸς, — μὰ τῆς μύγας ὅταν τὴν τσακώσῃ κάτω ἀπὸ ἓνα καφί. Ἀφίνω πιά τὴ γραμματικὴ τους. Δύσκολη ἡ γαλλικὴ ἢ γραμματικὴ, τί νὰ σοῦ κάμῃ ὁ μεγαλοουσάνος ὁ Ρωμιὸς ποὺ δὲν πρόκοψε νὰ μάθῃ μήτε τὴ δική του, πολεμώντας νὰ μάθῃ τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν του, σὰ νὰ λέμε, νὰ γίνῃ ἐλληνοστῆς!

Μιλώντας λοιπὸν οἱ μητέρες στὰ παιδιὰ τους, τὰ παιδιὰ στὶς μητέρες τους, οἱ Κυρίες ἀναματαξύτους, οἱ Κυρίες μὲ τοὺς Κύριους, ἔπαιρνε καὶ ἔδινε τὸ Γαλλικὸ τὸ πατουᾶ τῆς Πόλης. Γέμισε ὁ κόσμος μύγας κάτω ἀπὸ τὸ καφί. Γέμισε καὶ γνήσιους γαλλικοὺς σολοικισμοὺς.

Μ' ἐπιασε βαθιὰ μελαγχολία ν' ἀκούω τέτοια βάρβαρα λαλήματα νὰ βγαίνουν ἀπὸ ρωμαίικα στόματα, καὶ μάλιστα στόματα γυναικίσια καὶ παιδικίσια. Μοῦ φάνηκε πῶς τοῦ κάκου πολεμοῦμε γυρεύοντας νὰ φυλάξουμε τουλάχιστον τὴ γλώσσα μᾶς, ἀφοῦ τὴ φιλοτιμία μᾶς τὴ χάσαμε. Ἐπειτα συλλογίστηκα πῶς τί ἀνάγκη νάγωνίζομασθε γιὰ ἰθνηκὴ γλώσσα, ἀφοῦ ἰθνηκὴ φιλοτιμία δὲν ἔχουμε.

Ἐφυγα ἀπὸ τὴν Πρίγκηπον μελαχολικός καὶ ἀ-

τῆς δούλας. Στὸ Μπ. γιὰ νὰ μὴν κόψῃ τὴ συνήθεια, γιὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ ἀπὸ ξένους τίς πρωτοχρονιατικὰς ἐφχές, γιὰ νὰ τίς πρωτακούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ἀντρέα, τίς ἔξῃ τοῦ Χριστοῦ, προτοῦ φύγῃ, πῆγε καὶ βρῆκε τὴν Κατινούλα μὲ τὰ χαράματα στὴν ἀμέρῃ τῆς, προσέχοντας μήπως καὶ ἀπάντησῃ κανέναν στὸ δρόμο, τὴν ἐφκῆθη ἀπὸ τότε τὴν πρωτοχρονιά καὶ τὴ φίλησε στὸ μέτωπο μ' ἓνα χᾶδι.

Τώρα τοῦ φαινότανε, ὅσο προχωροῦσε πρὸς τὸ Μπ., πῶς ἡ μέρα τοῦ σημερινοῦ ταξιδιοῦ του συνέχιζε τὴ μέρα ἐκείνη τοῦ φεβρουαρίου, πῶς δὲν πέρασε μήνας καὶ πῶς θὰ τὴ χαιρετήσῃ τὸ βράδι ὅπως τὴν εἶχε τὸ πρῶν χαιρετημένη. Τί χαρὰ ποὺ τοῦ γέμιζε τὰ στήθια! Χειμῶνας, τὰ δέντρα χωρὶς φύλλα, μὲ τὸ μάβρο τους σκελετό, ξεγυμνωμένα τὰ βουμάνια, οἱ κάμποι ἐρημοὶ ἀπὸ κάθε μεριᾶ, ἡ φύση δλόνερκρη πέρα πέρα. Τίποτις! Μήτε τζέβλεπε, καθησμένοι στὴ γωνιά του τὴ ζηλεμένη, στὴ γωνιά τῆς Κατινούλας. Κουνοῦσε τὸ κεφάλι σὰν τὸ παιδί, καλημέριζε τὰ λιβάδια, τοὺς λόγγους, τίς κορφοῦλες, τὰ βουνά, ὡς καὶ τίς πολιτεῖες ἀπ' ὅπου διάβηκε τὸ τραῖνο. Ἄσπρη, ἄσπρη λεφτεριά ἐλαμπε στὰ μάτια του παντοῦθε, ἄσπρος λεφτερός ὁ ἀέρας, λεφτερή, ἄσπρη καὶ ἡ ζωὴ. Τοῦ κάκου! Στὸ καμαράκι ἐκείνο τὸ

φτωχὸ μᾶς ἰπαρχιακῆς κλινικῆς, στὸ νοῦμερο ἔξῃ, ἐκεῖ ποὺ κουρασμένο καὶ ἀνήμπορο πονοῦσε τὸ πλάσμα τὸ φτωχὸ, ἐκεῖ ποὺ τὸ λιούλουδο τὸ γεμμένο σήκωνε ἀκόμα τὰ φύλλα του πρὸς τὸ φῶς, ἐκεῖ, καὶ στὸ Παρίσι καὶ στὸ ἐργαστήρι καὶ στὸν κόσμο, καὶ στὰ μεθῆματα καὶ στὴ δουλειὰ του, καὶ στὴ στράτα καὶ στὸ σπίτι, ἐκεῖ πῆγινε ἀκτάπαφα ὁ νοῦς του, ἐκεῖ καθότανε ἡ ψυχὴ του παντοτινά. Ἐκεῖ, ἐκεῖ ἔβρισκε πάντα του καὶ τὴν Ὀλία. Ναι, τὴν Ὀλία. Πρέπει κανεῖς, γιὰ νὰ καταλάβῃ τὸν Ἀντρέα, πρέπει νὰ φανταστῇ μὲ τί δύναμη, μὲ τί ἀπίστευτη δρμὴ, μεγαλώνουσι τὸν ἄνθρωπον τὰ αἰσθήματα, μεγαλώνει νὰ πῆσῃ καὶ ἡ καρδιά του, ὅταν κανεῖς ζῆ τραπεζιμένος στὸν ἑαυτὸ του, ὅταν ἡ ἀπόκρυφὴ ἀπόμεισή μᾶς ὑπαρξῇ ὅλα τὰ πολλαπλασιάζει, πλάθει στὰ σπλάχνα μᾶς κόσμον δικό μᾶς, καινούριον, ζωντανόν. Ἡ ἐσωτερικὴ του ἡ μοναξιά, οἱ τρόποι του, τὰ κινήματά του, ἡ φλόγωση ἀλήθεια ἢ παραξενὴ τοῦ ἠθικοῦ του εἶναι, κατανοοῦσανε καὶ τοῦ παρασταίνανε τὰ πράματα μὲ θωριές ποὺ τὸ μάτι μᾶς δὲν τίς ξέρει. Καὶ νὰ συλλογιστοῦμε ἀκόμη τί σημαίνουσι δέκα χρόνια γιὰ μᾶς, ἀλάκαιρα χρόνια. Κοντέβανε δώδεκα ποὺ πῆθαν ἡ Ὀλία. Ὅχι! Γιὰ τὸν Ἀντρέα σὰ νὰ πῆθαν χεῖς. Μήτε. Πῶς σωστὰ, σὰ νὰ μὴν

πῆθαν ποτέ τῆς, σὰ νὰ τὴν ἄφηνε τὴν Ὀλία του, δῶ καὶ ἓνας μήνας, στὸ φτωχὸ τὸ καμαράκι ὅπου γύριζε τώρα. Συγκέντρωνε στὰ πάθια τῆς, στὴν ἀββώστια τῆς, στὸ μισομό τῆς ἢ Κατινούλα τὰ πάθια, τὴν ἀββώστια, τὸ μισομό τῆς Ὀλίας καὶ τοῦ τὰ ξαντάστανε μὲ τρόπον ποὺ θαζόουσε πῶς τὴν Ὀλία του, τὴν εἶχε. Ἡ Ὀλία τὴν ἀγαποῦσε τὴν Κατινούλα γιὰ τὴν Ὀλία μὲ τὴν Κατινούλα κουβέντιαζε ἢ Ἀντρέας. Τόσο ἔφτανε καὶ ὁ στερνός τῆς Ὀλίας ὁ ἀνασασμός, ἡ στερνή τῆς ἢ φουσηματιά, δὲ χάθηκε, δὲ σκορπίστηκε στοὺς ἀδιάφορους τοὺς ἀνέμους, φτερούγιαζε ἀπαλὴ καὶ μυρωδάτη, καὶ πάλε τῆς δροσερῆ, στὰ χεῖλια τῆς Κατινούλας.

Δὲν ἤξερε ὁ Ἀντρέας ἢ δὲν τὸ μολογοῦσε στὸν ἑαυτὸ του, πῶς ὅταν ἐμίγε μὲ τὸ λογισμόν του τὴν Ὀλία καὶ τὴν Κατινούλα, δὲν τίς ἐμίγε πιά μόνον ὁ λογισμός, τίς ἐμίγε καὶ ἡ ἀγάπη ποὺ στὰ σωθικά του βλάστανε ὀλοένα. Δούλεβε μέσα του ἡ ἀγάπη καὶ τίς συνένωνε ἀκόμη πῶς τέλειαι καὶ τίς δούε. Ἀπὸ τὴν ἀγάπην τους ἀναγᾶλλιαζε τὴν πρωτοχρονιά στὸν πηγαϊμόν ἀπὸ τὴν ἀγάπην του, περιεργοῖ ἀποξεγνοῦσε κάπως καὶ τὴν ἀββώστια, σὰ νὰ μὴν τὸ στοχαζότανε πῶς πῆγινε νὰ δῇ μὴν ἀββώστη, σὰ νὰ μὴ συλλογίστανε τίποτις ἄλλο παρὰ πῶς πάε

πελπισμένοι, κι αν έχω όρεξη τώρα να γράψω δυό λόγια για τὰ βραβυρόγλωσσα συστήματα τῶν ἀνθρώπων πού τολμοῦνε νὰ μᾶς ὀνομάζουνε χυδαίους, αὐτὸ τὸ χρωστῶ στὴν πεντάμορφη αὐτὴ ἐξοχὴ πού ἦρθα καὶ ξαναλούστηκα στὸ γλυκὸ τῆς τάγερι.

*Εφταλῶ, 24)8)07.

Μὲ ὄλο τὸ σέβας,
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Ο ΠΙΟΣ ΤΟΥ ΙΣΚΙΟΥ

Τὰ θεατρικὰ ἔργα πού φιλοδοξοῦνε νὰ κλείσουν μέσα τους ἀκὰτι ἀπὸ τὸ ἀτέλειωτο τῶν δημοτικῶν θρύλων, πού προσπαθοῦνε νὰ πιάσουν κὰτι τὸ ξεχωριστὸ ἀπὸ τὴν ψυχὴ ἐνὸς λαοῦ, γιὰ νὰ τὸ παρουσιάσουν στὸν ἴδιο τὸ λαὸ τους, εἶναι ἴσως τὰ ἔργα τὰ χρειαζόμενα σ' ἓνα θέατρο, ὅπως τὸ δικό μας, πού βρίσκεται ἀκόμα τώρα στὰ πρῶτα του βήματα. Ἡ τέτοια προσπάθειαι μάλιστα, συχνὰ στὴν ἱστορία τῶν λαῶν, σημειώνεται μὲ ὀρισμένη ἐποχὴ, πού ἀνήκει πάντα στὰ νιχὰ τῶν ἐθνῶν, καὶ πού χαρίζει πολλές φορές στὴ δραματικὴ τέχνη ἔργα αἰώνια. Στὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ, ἡ τέχνη βέβαια ξετυλίγεται σύμφωνα μὲ τὸ δρόμο τοῦ πολιτισμοῦ, τραδώντας πάντα πρὸς τὰ μεγάλα προβλήματα πού δένουν τὸν ἄνθρωπο ἐδῶ κίτου σκλάβο τῆς ζωῆς, τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πρόληψης... Ὅμως τότε τὰ ἀντίσματα τῆς δραματικῆς τέχνης τῶν πρώτων χρόνων μένουσαν ἄν ἱερὰ φυλαχτάρια τῆς ἀρχαίας παράδοσης, ἓνα συγκράτημα τοῦ λαοῦ πού ὄλο ἀλλάζει καὶ πάει, ἐκπολιτώντας τὸ μεγάλο νόμο τῆς ζωῆς, — πρὸς τίς περασμένες ἐποχές. Κ' ἔτσι τὸ πῶς ὑστερῶν πνεῦμα τῶν λαῶν, μετωμένο ἀπὸ τοῦ πολιτισμοῦ τὰ καινούρια, ξαναθυθίζεται μὲ τὸ θέατρο, στὸ παλιὸ του φανέρωμα, παίρνοντας διπλὴ ζωὴ, καὶ διπλὰ νιχὰ.

Μὰ γιὰ μᾶς, φαίνεται, πὼς ἀκόμα δὲν ἦρθε ἡ ὥρα, νὰ γιορτάσῃ ἡ δραματικὴ μᾶς τέχνη στὸ γλυκοχάραμά της, τὸν ἐρχομὸ ἐκείνου πού, κλείνοντας μέσα του τὸ καθολικὸ πνεῦμα τῆς φυλῆς, θὰ ὑψωθῇ μεγάλος ἀπάνου στὸ μεγάλο δρόμο τῶν δημοτικῶν θρύλων, πλαταίνοντας, βέβαια, τὸν ὀρίζοντά τους. Σημεῖο παρηγορητικὸ εἶναι ἡ προσπάθεια πού ἀπὸ παντοῦ φανερώνεται. Καὶ σὰ μὴ τέτοια προσπάθεια,

νὰ δῆ τὴν Κατινούλα. Ἡ ἀγάπη, ἐκείνη τὴ στιγμή, τοῦ ἀποθάλωνε, τοῦ ἀποσκίπαζε τὰ ποδὲλοιπα. Καὶ πῶς περίεργο εἶναι πού ἄμα βρισκότανε σιμὰ της, ἀκολουθοῦσε τὸ ἐναντίο κι ἀποξεχνόσε τὴν ἀγάπη μὲ τὴν ἀβρόστια. Δηλαδή, καθαρὸ δὲ τὴν ἀποξεχνόσε, νὰ πούμε, ἀφοῦ τὴν ἀγάπη του δὲν τὴ γινώριζε· μὰ τὸ αἰσθημὰ του τὸ τρυπερὸ ἢ τὸ φλογισμένο ἀπὸ τὸ πάθος, γύριζε καὶ γινότανε ὄλο γλύκα, ἡσυχία, φροντίδες κ' ἐννοίες γιὰ τὰ ζῶσθημένο του τὸ πουλί. Δὲς καὶ θρεφότανε ἡ ἀγάπη του μόνο μὲ τὴν ὄψη μόνο μὲ τὴν παρουσία. Ἴσως καὶ γι' αὐτὸ νὰ μὴν τὴν ἐβλεπε ὁ ἴδιος. Προτοῦ κατεβῆ ἀπὸ τὸ βαγόνι στὸ πέτρινο βιχτίμι τοῦ σταθμοῦ, ἀκόμη κι ὅσο ζύγωνε τὰ μάξια στὴν κλινικὴ, ψιθυρίζανε μέσα στὴν καρδιά του χίλια λόγια φιλικὰ καὶ μυστικὰ κι ἀλάλητα, πού δὲν ξεδιάκρινε τὸ νόημα τους, πού βέβαια δὲν τὸ ξεδιάλιζε πῶς ἀπ' αὐτὰ θὰ ξεστομίσει, μὰ πού τῶνοιθε πὼς στὴν ἀνταμωσῆ τους κὰτι θὰ βγῆ νὰ τὴν χαιρετήσῃ, ἀπὸ τὰ βάθια τῆς ψυχῆς του. Ὅταν ἔφτασε σὰ νὰ ποσοβησθῆκανε τὰ κρύφια τὰ λόγια τὰ θαμπὰ. Ὅρθια ἡ Κατινούλα, στὸ ποδάρι, τὸ πρόσωπό της γελαστό, ζωηρὰ τὰ χρώματά της. Χάρηκε ὁ Ἄντρεας, ἔπεσε ἡ λαχτάρια τώρα πού τὴν εἶχε μπροστά του, γέμισε ὁ πόθος του,

πρέπει νὰ θεωρήσουμε τὸ νέο δρᾶμα «Ὁ Γιὸς τοῦ Ἴσκιου», πού ἀνεβάστηκε τελευταῖα στὸ θέατρο τοῦ Συντάγματος.

Οἱ δημοσιογραφικὲς καμπάνες καὶ τώρα, ὅπως καὶ πάντα, σήμαναν τὴν ἀνατολὴ, δυστυχῶς ὅμως ὄχι μονάχα ἡλιοῦ ἀνατολὴ δὲν εἶτανε, μὰ ὅτε κὰν κανενὸς ἀστεριοῦ. Εὐχόμεστε νὰ ἔχουμε λάθος, τουλάχιστο γιὰ τὸ μέλλο. Γιατὶ ὁ συγγραφέας τοῦ δράματος κ. Σπύρος Μελάς, εἶναι δημοτικιστὴς ἀπὸ τοὺς πῶς γενναίους καὶ τολμηροὺς, πού δὲ φοβήθηκε ν' ἀνεβάσῃ τὸ ἔργο του, γραμμένο σὲ μιὰ καθάρια καὶ κανονικώτατη δημοτικὴ γλῶσσα. Τὸ βῆμα του αὐτὸ θὰ τοῦ λογαριαστῆ μιὰ μέρα, γιὰτὶ ἠθροῦμε εἶναι ἀπὸ τοὺς πρώτους πού μίλησαν στὸ καινὸ τόσο κανονικὰ τὴ γλῶσσα μας, πού κι' ὁ κ. Ψυχάρης, ἂ βρισκόνταν στὴν παράσταση, θὰ ἔβγανε μπροστά της μὲ σεβασμὸ τὸ καπέλλο του.

Γιὰ τοῦτο ἴσα ἴσα δὲν περιοριζόμεστε σὲ γενικὲς κρίσεις, ὅπως κάναμε γιὰ ἄλλα ἔργα πού δὲν ἀξίζανε καὶ πολὺ τὴν ἐρευνα, μὰ θέλουμε νὰ μποῦμε καὶ μέσα στὸ ἔργο, ν' ἀδράξουμε κι' ἀπὸ κοντὰ τὴν ὅποια τέχνη του. Καὶ βέβαιαι, συγγραφέας πού καταπάτησε τόσο εὐλικρινὰ, τὴ γλωσσικὴ πρόληψη, ἀξίζει τὴν τιμὴ μιᾶς τιμίας κριτικῆς, γιὰτὶ δείχνει πὼς ἴσως κι' ἄλλες πρόληψεις, μπορεῖ νὰ καταπατήσῃ.

Νὰ, ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου. Ὁ Βάγγος, γιὸς κατὰ τὸ φαινόμενο ἐνὸς ψαρρᾶ, ἀληθινὰ ὅμως γιὸς ἐνὸς Ἴσκιου, πού μιὰ σκοταδερὴ κι' ἀνεμικὴ βραδιά, φίλησε κι' ἀγκάλιασε τὴ μάνα του, εἶναι ἐνὰς ξεχωριστὸς ἄνθρωπος μέσα στὸ νησί. Δὲ μονιάζει μὲ κανένα, γυρίζει αἰώνια στὰ βράχια καὶ σ' ἀερογιάλια, ἔχοντας μονάχη παρηγοριὰ τὸ βιολὶ του, καὶ θρέφοντας μέσα του μιὰν ἀγάπη μεγάλη, γιὰ τὴν Αὐγούλα, μιὰν ἀρχοντοπούλα τοῦ νησιοῦ, πού τὴ γινώρισε μικρὴ ἀπάνου στὰ ἀθῶα παιδιὰτικὰ παιχιδία. Αὐτὸς γιὸς ἐνοῦ φτωχοῦ ψαρρᾶ, κι' αὐτὴ κόρη ἐνοῦ πλοῦσιου καρραβοκύρη, δὲν ἔργησαν μὲλις φτέρωσαν ἀπάνου τους τὰ νιχὰ, νὰ χωριστοῦνε, μέσα στὴ μικρὴ κοινωνία τοῦ νησιοῦ κι' ἡ κέρη δὲ φοβήθηκε νὰ τὸν καταφρονέσῃ, γυρεύοντας νὰ δώσῃ τὴν ἀγκαλιὰ της σὲ νιὸ πλοῦσιο, κί ἀπὸ ἀρχοντικὴ φαμίλια, ὅπως αὐτὴ. Μὰ ὁ Βάγγος, ὁ γιὸς τοῦ Ἴσκιου, κατορθώνει καὶ πνίγει τὸ κρεάτι τοῦ πατέρα της Αὐγούλας, μιὰ νύχτα, κί πού ἀρμένιζε σιμὰ σὲ κάποιον κάβο, κι' ἀκόμα ὕστερα βάνει φωτιὰ στὸ ἀρχοντικὸ σπίτι τῆς ἀγαπητικῆς του. Καίγεται ὁ

δὲ χρειαζόντανε τὰ λόγια, νίκησε καὶ ἡ συνήθεια ἡ παλιά. Τὴν πῆρε δίπλα στὴν κάμερή του, νὰ τοῦ βγάλῃ τάχα τὸ παλτό του, νὰ τοῦ σκουπισῇ τὸ καπέλλο του. Δούλεθε λοιπὸν ἡ Κατινούλα τὸν Ἄντρεα ὅπως δούλεθε καὶ σπῆτι. Μὰ δὲ φαντάζεται κίνημα κανέναν πῶς ἀποσπλάγχο ἀπὸ τὰ πλὸ τὸ κίνημα τοῦ Ἄντρεα, σὰν τὴ φώναζε νάρθη, δὲ φαντάζεται κανέναν δουλειὰ πού νὰ τὴν πρόσταξε ἀφέντης μὲ περισσότερη ἀγάπη, δὲ φαντάζεται πῶς βουδὸ, πῶς ἀνήξερο καὶ πῶς ἀπόπλερο ξεμολόγημα τῆς ἀγάπης τοῦ φάνη καὶ τοῦ ἴδιου πὼς ἔτσι τῆς ἔλεγε ὅσα εἶχε νὰ τῆς πῆ.

Καθῆσανε, φάγανε, πιάσανε τίς ὀμιλίες. Οἱ πρῶτες ἐννοεῖται γιὰ τὴν ὕγεια. Πὼς πέρασε τὴν πρωτοχρονιά; Κοιμήθητε ἀριστα τὴ νύχτα; τὴ σοῦβλισε ὅμως πάλι ὁ πόνος ὄχι τὴ φούσκα, παρὰ στὰ ριστερὰ τῆς κοιλίης κί βέσταξε κάμποσο τὰ πόγεμα. Ἐμεινε στὸ κρεββάτι πλαγιασμένη ὡς τίς πέντε ἡ θερμοκρασία 37°—37°1. Νὰ καὶ τὰ ἡθασιλιατικά του Ἄντρεα, μάλιστα μὲ τὴν ὄρεξη πού ἀγαμνὴ δὲ στάθηκε διόλου. Κὰτι ἄλλο τὸν τάραξε πῶς πολὺ κι' ἀπὸ τὸν πόνο της. Ἀφοῦ τὴν πῆγε στὴν κάμερή του, σὰν ἔφτασε, ἀφοῦ τοιμάστηκε γιὰ τὸ φαγί, ἀφοῦ γυρίσανε στὴν κάμαρα τῆς Κατινού-

πατέρας της, κι' αὐτὴ σῶζεται· μέσα στίς φλόγες ἀπὸ τὸ Βάγγο. Ἡ βνωμοσύνη τῆς Αὐγούλας, τώρα πού ἔμεινε μονάχη στὸν κόσμος, τελειώνει σὲ μιὰ τρελλὴ ἀγάπη γιὰ τὸ Βάγγο. Ὅλη τὴ μέρα γυρίζουν οἱ δυὸ τους σ' ἀερογιάλια ξεμοναχιασμένοι καὶ κρύβουνε τὴν ἀγάπη τους. Μὰ ἡ φοβερὴ ὥρα ἔρχεται. Μιὰ νύχτα πού σφουρίζει τρομαχτικὰ ὁ ἀγέρας, ὁ Βάγγος ξομολογίεται ὄλο στὴν Αὐγούλα. Αὐτὸς ἔσπασε τὸ καρδιὸν στὰ βράχια καὶ πῆρε στὸ λαϊμὸ του ἑπτὰ ψυχῆς, αὐτὲς ἔβαλε φωτιὰ στὸ σπῆτι κ' ἔκαψε τὸν πατέρα της. Ἡ ἀγάπη του, λείει, εἶταν τόσο μεγάλη, τόσο ἀτέλειωτη, ὅστε ὄλο τᾶκαμε γιὰ χάρη της. Στὸ τέτοιο ἄκουσμα ἡ Αὐγούλα ταραζέται, φρενιάζει, τὸνε διώχνει ἀπὸ κοντὰ της, καὶ φωνάζει ὄλο τὸ χωριὸν νὰ τὰ κερτυρήσῃ. Μὰ ὁ γιὸς τοῦ Ἴσκιου, ἀπὸ τὴ στιγμή πού χάνει τὴν ἀγάπη της, τίποτα δὲν ἔχει στὸν κόσμος νὰ τὸν κρατήσῃ. Ἡ μεγάλη, ἡ ἀτέλειωτη θάλασσα τὸν κλεῖ στὰ σπλάχνα της.

Ἀμέσως ἀμέσως ἡ ὑπόθεση μᾶς δείχνει πὼς ὁ συγγραφέας εἶναι κάπως ποιητὴς. Ποιητὴς πού ἔσκυψε καὶ μίλησε μὲ τὴ λαϊκὴ ψυχὴ, πού ξεχώρισε τὴν τρανὴ δύναμή της. Ὅμως μόνο αὐτὸ. Ἡ τέχνη, ἡ ἀστρόματα μάγισσα πού φυσᾷ τὴν ἀληθινὴν ζωὴ, στὰ πλάσματα τῆς φαντασίας, λείπει ἀπὸ τὸ ἔργο του. Καποῦ κάπου φανερώνονται μερικὰ σημάδια μακρονῆς κι' ἀλαγάριστης τέχνης, μὰ κι' αὐτὰ εἶναι τόσο ἀδύνατα, πού πνίγονται γλήγορα γλήγορα. Τὶ ὄρεξια πού εἶναι ἡ δῆγηση τῆς μάνας τοῦ Βάγγου, στὴν πρώτη πράξη, γιὰ τὸ πιάσιμο τοῦ γιοῦ της, τὴ φριχτὴ ἐκείνη νύχτα πού τὴ φίλησε ὁ Ἴσκιος! Ὅμως κί τί ἄτεχνα φερμένη! Ὁ συγγραφέας δὲν προσέχει νὰ δώσῃ φυσικότητα στὰ πρόσωπα πού ἐνεργᾶνε στὴ σκηνή, μὰ προσέχει τὸ θεατῆ. Ὁ θεατὴς πρέπει νὰ μαθῇ τὴν παρεκδοσὴ τοῦ γιοῦ τοῦ Ἴσκιου, λοιπὸν μιὰ γειτόνισσα ἔρχεται καὶ λείει στὴ μητέρα τοῦ Βάγγου νὰ τῆς τῆνὴ πῆ γιὰτὶ δὲν τὴ ξέρει. Κάθετα: αὐτὴ καὶ τὴ δηγίεται ὄχι γιὰ τὴ γειτόνισσα, μὰ γιὰ τὸ θεατῆ. Ὅλα βέβαια ἀπάνου στὴ σκηνὴ γιὰ τὸ θεατῆ γίνονται, μὰ πρέπει ἴσα ἴσα νὰ φαίνεται πὼς δὲ γίνονται γιὰ τὸ θεατῆ. Καὶ ὀδηγός: ἡ Τέχνη... Τέτοια ὅμως ἔχει κάμποσα.

Ὁ διάλογος ἂν καὶ στρωτὸς, σὲ πολλές μεριές ἄτεχνος. Μιλᾶνε κάπου κάπου πρόσωπα, ὄχι γιὰτὶ ἔχουν κὰτι νὰ πῶν, μὰ γιὰ νὰ μὴ φανούντα: πὼς τὴ ὥρα στέκονται βουδὰ ἀπάνου στὴ σκηνή. Ἐ-

λας, ἀκουμπισμένη στὴν καρέπλα της, πρὶν καθῆσουνε στὸ τραπέζι: μᾶξί, τοῦ εἶπε ἔξχαρνα μ' ἓνα ὕφος παιχιδιάρικο κι' ἀπαλό, πού μὲλις ἔμοιαζε νὰ συμφωνᾷ μὲ τὸ νόημα τοῦ λόγου. «Δὲ! νὰ, εἶμαι κουρασμένη!» Κί ἀλήθεια εἶχε πάρε ἀπάνου της γιὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ στὸ διπλάνο τὸ νοῦμερο ἐφτά, ἴδια της μάλιστα τὸ ζητοῦσε, τὸ ἤθελε, τὴ στιγμή πού τὸ στοχάστηκε κι' ὁ Ἄντρεας νὰ τὴν παρῆ νὰ πᾶνε, παρακαλοῦσε τὸν ἀφέντη, ἐπειδὴ ἀνταμ φαίνεται νὰ τὸ στοχαστήκανε κ' οἱ δυὸ τους, ἴσως ἀπὸ μιὰ αἰτίαι, ἴσως ἀπὸ ἓνα ψυχῶρητο κ' οἱ δυὸ. Τώρα ὅμως τὴν ξαναπᾶνε ἡ κούραση καὶ πολεμοῦσε νὰ τὸ κρύψῃ, νὰ τὸ κρύψῃ πῆσανὸ καὶ στὸν ἑαφτό της. Μὰ ὁ Ἄντρεας λὲς καὶ ἄσπιζε πού ἀκουγε γιὰ κούραση. Φυσικὰ. Στὸ τραῖνο, μὲ τὸ ἄνημα τῆς φαντασίας, μὲ τὸν πόθο τῆς ἀγάπης, μὲ τὴν χάρη πού θὰ τὴν ξαναδῆ στὴν ἀρχὴ τοῦ χρόνου, τὴν ἔβλεπε μὲ τὸ νοῦ του ἀλλαγήμην, μεταμορφωμένη. Μπορεῖ καὶ γιὰτὶ νὰ τὴν ἔβλεπε, μπορεῖ ἀπὸ τὴ δύναμη τῆς λαχτάρης του γιὰ τὸ γιαιτρεμὸ της, νὰ συλλογιότανε κί ὄλος πὼς μὲ τὴν παρουσία του θὰ ξεδιαλυθοῦνε οἱ στερεῆς μικροῦτικες ἀνημποριές της. Μπορεῖ καὶ κὰτι ἄλλο. Φοβότανε ὁ Ἄντρεας. Φοβότανε τὸ φταίξιμό του. Τὸ φταίξιμο ἐκείνο τοῦ

πειτα εκείνος ο αιώνας λυρισμός στα λόγια του Βάγγου, όσο κι' ε' δικαιολογείται από το συγγραφέα, είναι πολύ κουραστικός. Ο λυρισμός θέλει στο θεατρικό έργο, το μέτρο του, θέλει και την ώρα του. Και μάλιστα όσο λιγώτερος είναι σε λόγια, μάλιστα δυνατότερος και ποιητικώτερος, στα προεπιμένα μέρη, τόσο περισσότερο εξαιρείται και συγκινεί. Άλλως τε δεν είναι και φυσικός, γιατί στη ζωή κανείς δε μιλάει όλο με λυρισμούς. Άλλο το παίξιμα, άλλο το θέατρο. Και πάλι πολύ στο θέατρο, όσο το θέμα κι' έν είναι ποιητικό και φανταστικό, ταιριάζει ο λυρισμός πώς η Τέχνη είναι μίμηση της ζωής. Όσο πάλι πιστή, λέμε εμείς, τόσο πάλι τέχνη. Έτσι η λυρική κορώνα, στο τέλος της πρώτης πράξης, όταν ο Βάγγος μπαίνει στη βάρκα για να φύγει, (αέχω μέσα μου κάτι ατελείωτο σαν τη θάλασσα και κλεί η σκηνή) είναι κάτι φοβερά λογοκοπικό.

Η κουβέντα της δεύτερης πράξης για το ναυάγιο, δεν παρουσιάζει κανένα σημείο απάνου από τα κοινά, καθώς κι' ο έρχομός των σωσμένων. Ο μονόλογος του Βάγγου που αποφοκίζει να βάλει φωτιά στο σπίτι της Αβγούλας, καλός στα λόγια, μάλιστα τεχνικός όπως κάθε μονόλογος. Το τέλος της πράξης αυτής, με την πυρκαϊά, κ.τ.λ. θυμίζει όλα τα θεαματικά έργα, και τις αποθεώσεις των μικροθεάτρων. Μπορούσε να κοπεί κι' αυτό όπως και κάμποσα άλλα χωρίς καμμιά ζημιά, στο ζεστόλιγμα της υπόθεσης.

Τι να πούμε όμως για το άδικαιολόγητο και ξαφνικό τέλος του έργου; Σπουρίζει ο άγέρας, γίνεται νύχτα, φουσκώνει η θάλασσα, βγαίνει το φεγγάρι, ξεμολογείται τα κακουρήματα του ο Βάγγος, μόνο και μόνο γιατί το θέλει ο συγγραφέας, και πρέπει να τελειώσει το έργο. Δε λέμε πως η υπόθεση δεν έρχεται καλά ως το τέλος. Όχι! Μά λέμε πως δε φέρνεται τεχνικά το τέλος από το συγγραφέα... Κι' ο τελευταίος μονόλογος πριν πείσει ο Βάγγος στη θάλασσα, μπορούσε να λείψει, για να μην περιμένουν όλα τα πρόσωπα τόση ώρα για να πινγί και μάλιστα ο άδερφός του, εξαγριωμένα βαστώντας το μαχαίρι.

Το παραμύθι της τρίτης πράξης είναι αληθινά το καλύτερο μέρος του έργου, που του έδωσε ψυχή στην άπαγγελία η δεσποινίδα Κοτοπούλη. Όμως για τους ήθοποιούς δε μιλάμε όπως ίσως θάπρεπε, — λέμε μονάχα πως δεν έπαιξαν διόλου καλά όλοι τους — γιατί λογαριάζουμε στ' άλλο φύλλο να μιλήσουμε γενικά για όλους τους ήθοποιούς, τους εξακουστότερους ένομοίται, που έδρασαν στη φετεινή καλοκαιριάτικη περίοδο.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

καλοκαιριού, την πέμπτη, τρεις του Τρυγητή, όπου δεν καταλάβαινε, όπου τρέφια του τα στούμπωνε. Τόσο άπαίσιο, τόσο στραβό, τόσο άκανόνιστο εκείνο τότες το κάμωμά του, που η συνείδησή του ένοιωθε άπαραίτητα την ανάγκη να το διορθώσει. Κι από κεί του έρχόταν η πλάνη πως το διορθώνει και πάλε. Η πλάνη του όμως δεν είτανε πια σαν και πρώτα της άτρομητη λαβωθήκανε στον άερα, λαβωθήκανε τα φτερά της στους κάμπους τούρναου. Της έφτανε ως και τ'άπόμακρο σφύριγμα της σαίτας, για να πείσει χάμου. Συμμαζώχτηκε λοιπόν ο δύστυχος μόνο με τη λέξη, μόνο με τον άκαστεναγμό της Κατινούλας, όσο γλυκά κι' έν έπαιζε της φωνής της η μουσική. Έκαμε άπόφαση. Να βάλει τα δυνατά του, τώρα μάλιστα που είναι στο Μπ..., να τα φέρει όλα στον τόπο τους. Έλπίζει ο Αντρέας και στα βράδια, ύστερις απ' όσα του μνησέσε στα γράμματά της. Άδικο δεν είχε, αφού έλπίζανε κι' οι γιατροί. Άδικο μήτε άφται δεν είχανε, μά η έλπίδα τους στηριζότανε με το παραπάνω στη θεωρία, όχι αρκετά στην πράξη, κι' έτσι τους συνέπαιρνε άλλη πλάνη, που και τούτη, σαν τον Αντρέα, βάση της είχε τη λογική.

Την τρίτη, δυό του Γενάρη, τ'άπόγεμα, η ώρα

Ο ΝΟΥΜΑΣ, ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα αρ. 10.— Για το έξωτεριό φρ. αρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στα κιάκια της Πλατείας Συντάγματος, Ομόνοιας, Έθν. Τραπέζης, Γ. Οικονομικών, Σταθμού Τροχιδόδρομου, (Οφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού υπόγειου Σιδηρόδρομου (Ομόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Έξαρχεια, στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (δόδος Σταδίου, άντικρυ στην Βουλή). Στο Βόλο βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου. Η συντρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ένός χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Δημοσιογραφικά μεγάλα γυμνάσια — Ο κριτικός μας. — Ο μεγαλύτερος προδότης.

ΛΙΓΩΤΕΡΗ κουβέντα ε' γινότανε στις φημερίδες για τα μεγάλα γυμνάσια, το πρώτα θι πήγαινε, θαρρούμε, καλύτερα και τα γυμνάσια θα κρατούσαν τη σοβαρότητα που τους ταίριαζει. Τώρα με τις περιτόλογες περιγραφές της κάθε φρενομάχης και με τις λογές φλυαρίες του τύπου, τα γυμνάσια ξεπέφτουνε ογιά ογιά σε άνάγνωσμα, και καθόλου παράδοξο να τα δοίμε αθρο μεθαύριο άναβασμένα και στη σπηνή από κανένα θεατρικοβιομήχανο της ήμέρας.

Θέλουμε να δηλ. να πούμε πως οι φημεριδογράφοι μπορούσαν να βρούνε άλλα θέματα για να κεντρίσουν την προσοχή του κοσμάκη και να φέρουν το στρατό ήσυχα να κοιτάξει τη δουλιά του. Γίνονται μεγάλα γυμνάσια σήμερα. Άς τους άφίσουμε το μεγάλο και χτυπητό τίτλο κι' ως μη χωθείμε στα καθέκαστα. Δε σφύρνε. Όχι κάνουμε μεγάλα γυμνάσια σήμερα, τοίτο μόνο φτάνει να πείσει τον κόσμο πως άρχινήσαμε σοβαρά να δουλεύουμε για το στρατό μας. Και το ότι οι έφερροι τρέξανε τόσο πρόθυμα, όταν η πατρίδα τους κάλεσε, είναι τρανή άπόδειξη για φίλους κι' άχτρους πως οι Ρωμιοί, μόλις είδαμε πως γίνεται κάποια σοβαρή δουλιά, άμέσως νιώσαμε πως έχουμε υποχρέωση να τη βοηθήσουμε. Τα παραπάνω δεν έχουν κανένα λόγο. Δείχνουνε μονάχα πως ξαφνιαζόμαστε με το παραμικρό και πως έχουμε την άγίατρευτη συνήθεια να γελοιογραφούμε κάθε πράξη μας, και την πιο σοβαρή άκόμα.

Μπορεί όμως να μς πούν οι φημεριδογράφοι — και τότε θα βουλώσουμε το στόμα μας — πως μαζί με το στρατό κά-

νον και λόγου τους τα μεγάλα τους γυμνάσια, και περιγράφοντας σήμερα τις φρενομάχες, γυμνάζονται πως να περιγράφουν αθρο και μιιά μάχη αληθινή.

*

ΕΙΤΑΝ τυχερός και πάλι ο «Νουμάς». Άφου ο Λ. Σιγανός έπαψε να γράφει τις άληθινές θεατρικές κριτικές του (χωρίς έννοια, να πάψει να βάλει από τους πιο διαλεχτούς φίλους του «Νουμά» και της 'Ιδέας), έρχεται άλλος, καινούριος κριτικός, ο Κριτικός του Νουμά, να μς μιλήσει ειλικρινά και τίμια για το θέατρο και να βάλει τον κάθε συγγραφέα και το κάθε έργο στην προεπιμένη θέση του. Ποιός είναι, ούτε μετς το ξέρουμε, μά τα δυό του άρθρα, το προχτεσινό και το σημερινό, τον άποδείχνουν κριτικά επερωπησ (συμπάθειο για τη λέξη), που βλέπει πλατιά, που μιλάει λεύτερα και που νιώθει τί θά πεί θέατρο και ποιά είναι η άπ.στολή του.

Η σημερινή μάλιστα κριτική του για το «Γιό του Ίσκιου», πρέπει να διαβαστεί με προσοχή απ' όλους... τους κριτικούς των φημεριδών, που χαλάσανε τον κόσμο, που πάνε να πάρουν, ε' δεν το πέρανε κιόλας, ένα παιδί στο λαμό τους με τ'άδιάντροπα κι' άνόητα λιβανισματά τους. Ο Μελίς έν είναι αληθινός καλλιτέχνης, κι' όχι λογοκόπος της ρουτίνας, πρέπει να διαβαστεί και να ξαναδιαβαστεί τη σημερινή κριτική μας και να τρέξει να μάθει ποιός είναι ο άγνωστος κριτικός και να τον φιλήσει το χέρι, φωνάζοντας τονε σωτήρα του. Άν είναι αληθινός καλλιτέχνης, είπαμε. Γιατί μόνο ο αληθινός καλλιτέχνης βουλώνει με καρδιά του να μην ακούσει το δολερο τραγούδι που του τραγουδάνε οι διάφοροι δημοσιογραφικοί Σειρήνες και τα ξεβουλώνει μοναχά όταν είναι να τον μιλήσουνε την αλήθεια για να ακούσει που έσφαλε και να διορθωθεί.

*

ΜΙΑΩΝΤΑΣ ο κ. Πρωτοπαπαδάκης, ύστερα από το γυρισμό του από τη Βουραγκιά, σε συντάχτη της «Ακρόπολης» τόνισε το μεγάλο κακό που κάνει ο τύπος μας, καταπροδίδοντας τα έθνικά συμφέροντα από άνοητη ζήτηση ειδήσεων, για τα έξωτερικά μας ζητήματα.

Άληθινός ο λόγος του κ. βουλευτή, και θαρρούμε πως τόσες φορές και μετς διαμαρτυρηθήκαμε για το μεγάλο αυτόν έθνικό κίντυνο που λέγεται «έλληνας τύπος». Και η κυβέρνηση άκόμα που όσο κι' έν έρχητε, το κατάλαβε τίλος πίντων, και ίδουσε στο Ύπουργείο των Έξωτερικών τμήμα του τύπου, τίποτα, καθώς φαίνεται, δεν έκαμε. Γιατί ο τύπος μας πολλές φορές σερβίρει στους άναγνώστες του τις ειδήσεις του Ύπουργείου, τις έπίσημες, μά στο ίδιο φύλλο ξεπλώνει φαρδιά πλατιά και τις δικές του τις άνεπίσημες που είναι όλωτόλιγου άντιθετες από κείνες.

Κ' έτσι γίνεται τοίτο το πρωτακουστό κι' παράξενο. Άλλες πληροφορίες να δίνει η κυβέρνηση, κι' άλλες οι φημεριδογράφοι μας, κι' ο κοσμάκης να μην ξέρει ποιόνε από τους δυό να πιστέψη.

Έπρεπε ο κ. Πρωτοπαπαδάκης να ονομάσει και τον άλλο προδότη τη: πατρίδας μας, μέγalone και κείνο σιν

μιάμιση, ξεκινήσανε από το καμαράκι νούμερο 63 της Κλινικής, ο Αντρέας με την Κατινούλα του, για να πάνε στο κ. Χουίταρη. Με την άσπρη της τη σκούφια, με μιιά νόστιμη πελερίνα, φοδραρισμένη από μέσα με γούνα, ριχμένη στις πλάτες, με την άμπρέλα του Αντρέα στο χέρι, για να κκουμπάει, βιάδιζε η Κατινούλα στο πεζοδόμο, διαβαίνοντας από το Πεδίο της Μάχης. Βιάδιζε άγάλια γάλια, προσφιλικά, μά το βήμα της σίγουρο και γερό. Το πόδι της πατούσε τη μακαδάμη με κάποια έներγεια ήτυχη κι' άδίσταχτη, σα να το ξέρανε και τα πόδια της: πως δε χωρατέσει και πρέπει κανονικά να κάμουνε τη δουλιά τους. Στο πρόσωπό της τ'άμορφο και χλωμό, το κίτρινασμένο λιγάκι από την κούραση του δρόμου, το κομμένο που και που, η θέληση γραμμένη. Μιά ήμερη θέληση που δεν έβλεπε παρά το σκοπό της και που σου έδειχνε κάτι σταθερό, άκίνητο, άχάλαστο και πάντα γυνικησίο. Δεν την έσφιγγε, που να πής, δε σου τη βίδωνε πεισματικά στη μούρη, την ώδηγοσε μονάχα τη θέλησή της και τα μυσείδια της, άκόμη και στην κούραση, γαληνεμένα. Τόσο φυσικό της είτανε να θέλη, να πασκιζή, να προσέχη στο χρέος της, που δεν το χρειαζότανε ούτε να κουρδίζεται όπως το πεθαίνουμε συχνά

πυκνά. Τα νύβρα της μόλις τεντωμένα. Σιγά σιγά προχωρούσε, όρθια στανάστημά της και ίσια. Δε μιλούσε, γιατί κάλλια, της λέγανε, όζω να μην άνοίγη το στόμα. Ο Αντρέας την άκολουθούσε, πότε πλάγι πλάγι, πότε και μπροστά, έπειδή εκείνη τη μέρα φυσούσε άνεμος στην πλατσα και για να μην την πειράξει, τη σκέπαζε με τη βάχη του. Δεν της έμελε. Κάποτες δε βριστότανε και της ξεφύγανε δυό τρία λόγια, λόγια που λιαζάνε άδικροφα και που τους άπόπνεγε βνωμασμένη προς το φίλο τινε πιστό. α' Άφέντη μου, τί θεόγλυκος ο περιπατωός. Τη λέξη άφτη θεόγλυκος, την άγαπούσε η Κατινούλα. Θεόγλυκος στη στρατα τη: φανόντανε όλα. Και βιάδιζε βιάδιζε όπου να γκαση. Όραία εικόνα του άθρώπου η Κατινούλα και στραχητική, του άθρώπου του κκομοιρισμένου που στο Πεδίο της Μάχης με χίλια ντέρτια, με χίλια κικκ, με θέληση όμως και με την έλπίδα, βιάδιζε άκαταπαργα, βιάδιζε προς την έπιστήμη, προς τη γιαντριά.

Βιάδιζε και προς το φως. Το είδε με τα μάτια του ο Αντρέας. Είδε τόντις άβδη να χαράζει από τα τρισκότιδα μέσα της νύχτας. Σα να τον πρόσμενε ο κ. Χουίταρης, για να βιαδιογραφήσει τη φύσκα. Τη βιαδιογράφει. Δεν κρατήθηκε ο Αντρέας,

τόν τύπο, κ' επισημώτερο, τῆ Βουλῆ. Γιατί θαρροῦμε πὼς πολλές φορές καὶ κατ' ἐμῶς εἰπώθηκιν ἐξωφρενικὲς παπαρδέλες, πού ἐκθέσανε τὴν Ἑλλάδα στοὺς ξένους, καὶ γίνηκαν ὄπλα γιὰ τοὺς ὀχτροὺς μας.

Ὁ κ. Πρωτοπαπαδάκης, πού μιλεῖ καμιά φορά καὶ γιὰ πράγματα πού δὲν ξέρει (θυμῆσαι λόγια του γιὰ τὸν Ψυχάρη), πρέπει νομίζουμε νὰ λέει ξίστερη καὶ καθαρά καὶ κατ' ἄνω πού ξέρει καὶ ξέρουμε....

ΝΙΩΣΜΑ

Πατριάρχης παρθένους

— ἔσπειρε τὸ γένος.

— Τί εἶναι ;

— Ὁ Γενναῖδος.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ (*)

(Σημειώσεις ταξιδιώτη)

Θερμιά, Ἀλωνάρις 1906.

Δυὸ ὥρες κάμυρα γιὰ νὰ φτάσουμε στὰ λουτρά τῆς Κύθνου. Ὁ πλοίαρχος ἔργησε νὰ φύγῃ ἀπ' τὴ Τζιά, γιατί ἤθελε νὰ μπῆ στὸ λιμάνι μέρα. Τὸ πιάνει τόσο πολὺ ὁ βοριάς, πού τὸ βαπόρι κιντυνεύει νὰ πῆσῃ ὄξω, καὶ μὲ δυσκολία ξεμπαρκάρουν τοὺς ἐπιβάτες. Γιὰ τοῦτο τίς περισσότερες φορές πιάνει στὸ Μίριχα, λιμάνι πού βρίσκεται στὰ δυσμικὰ μέρη τοῦ νησιῦ καὶ ἀπαγγιάζει ἀπ' τὸ βοριά, ἀλλ' εἶναι μακρὰ ὡς μιάμιση ὥρα ἀπ' τὰ λουτρά.

Οἱ δυσκολίες αὐτὲς τοῦ ταξιδίου ἐκάμανε νὰ χάσουν πολὺ τὰ λουτρά τῆς Κύθνου, καὶ εἶναι τὰ ἀρχαιότερα καὶ τὰ καλύτερα ἀπ' ὅλα τὰ ζεστά ἑλληνικὰ νερά. Γιατί τὰ γνώριζαν ἀπ' τὴ Βυζαντινὴ ἀκόμα ἐποχὴ καὶ ἀπὸ τότε τὸ νησί ἐπῆρε τὸ ὄνομα **Θερμιά**, πού τὸ κρατεῖ ἀκόμα ὡς τὰ σήμερα. Καὶ ἀπ' τὰ χρόνια ἐκεῖνα ὠζώνονται μερικὰ ρεῖπια, ἀλλ' ὕστερα στὰ 1782 χτίστηκε καὶ μιὰ δεξαμενὴ θολογύριστη, γιὰ νὰ λούζεται μέσα ὁ κόσμος, πού εἶχε μιὰ πλάκα μὲ τὴν ἐπιγραφὴ «οἰκοδομηθὲν ἐξ ὀδῶν καὶ δαπάνης τοῦ ἐνδοξοτάτου, πανευγενεστάτου καὶ περιβλήπου ἄρχοντος δραγαμάνου τοῦ μεγάλου σφόδρου κυρίου κυρίου Νικολάου Μαυρογένους ΑΨΙΒ Ἰουλίου ΚΗ'». Τὴν πλάκα αὐτὴ τὴ βάλανε στὸ μεγάλο κτᾶστημα πού ἔχτισε ἡ Κυβερνησιὸν στὰ 1838

(*) Κοίταξε 259 φύλλο.

πέταξε μιὰ φωνή. Καὶ ἀλήθεια, νὰ πορῆσῃ. Στὸ ἴδιο ἴδιο μέρος, στὸ ξώχειλο καὶ λιγάκι πῖθ βραχιά, ἐκεῖ πού πρὸ ἓνα μῆνα, ὅταν ἐμελλε νὰ φύγῃ γιὰ τὸ Πέρισι, νὰ τὴν ἀφήσῃ μόνη καὶ πού τοῦ τὴν ξετῶσαν οἱ τρεῖς γιατροὶ στὴ σάλα τῆς χειρουργικῆς, ἐκεῖ πού βασιανισμένοι, τρομασμένοι, μὴ ξέροντας πῶς τί θάποινῃ, κοίταξε κ' ἐβλεπε ὅλα τὰ σημάδια τῆς δεινῆς ἀβώστιας, τὰ καημένα τὰ κρέατα χλωμόθολα, μαρμαρέα, μισοφαγωμένα, μενεξελιά, στὸ ἴδιο ἴδιο μέρος ἐβλεπε τώρα τὰ ζωντανὰ χρώματα τοῦ τριανταφυλλιοῦ. Μήτε ἀσπράδιχ μήτε κίτρινα κεχράκι μήτε τίποτε. Ὁμαλὸ καὶ γλιστρὸ καὶ ῥόδινο τὸ μέρος. Ἡλιος ἀνταλγε μπροστά στὸν Ἀντρέα καὶ ἡ χαρὰ τοῦ γέμισε τὰ στήθια. Εἶδε ἀκόμη πῖθ ἑξάστερα τὰ ποτελεῖματα τῆς δέφτερης φοράς, πρᾶσκηθῆ, πέντε τοῦ Γενναίρη, πού πῆγε τὴν Κατινούλα στὸ ῥαδιογράφου, ἐπειδὴ τὴν πρώτη φορά, κοντὰ στὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ γατρμένο εἶτανε καὶ ἄλλο ἓνα ὅπου θαρῶσες κατ' ἐμῶς ψιλὰ ψιλὰ σάν ἑσπλωμένα νερολιχασμένα γαλατίνια συννεφάκια. Τὴν παρασκευῆ, δὲν εἶχε πῖθ οὔτε ἔχνος, καθάριος πάλι ὁ οὐρανὸς καὶ στὰ ξαναβλαστημένα τὰ ῥόδα γελούσε πάλι ἡ ἀβγούλα. Πῶς τὸ λοιπὸν νὰ μὴ πιστέψῃς ; Ἀπαράλλαχτα, νὰ, ὅπως τὸ ξηγοῦσε ὁ Σεβιλιάς τῆς

ἀφοῦ οἱ γιατροὶ καὶ χημικοὶ πού κτεβήκανε μὲ τὸν Ὄθωνα καταλάβαινε τὴ μεγάλη τῶν λουτρῶν ἀξία.

Τὰ λουτρά αὐτὰ ἀνήκουνε στὸ Δημόσιο καὶ ἔχουν τὰ ἴδια συστατικά καὶ τὴν ἴδια θερμότητα μὲ τὰ νερά τῆς Αἰδηψοῦ. Ἄν κρίνουμε μάλιστα ἀπ' τὸ βαθύτερο κιτρινωπὸ χρωματισμὸ πού μένει στὸ αὐλάκι πού τρέχουν, μποροῦμε νὰ πούμε πὼς ἔχουν περισσότερο ἀπὸ κείνα σίδηρο. Καὶ τὸ νησί ἔχει πολλὰ μεταλλεῖα ἀπὸ σίδηρο, καὶ τὰ νερά πού κατεβαίνουνε στὰ ἐντόστια τῆς γῆς καὶ ἀπὸ κεί ἀνεβαίνουνε ζεστά, συνεπαίρνουν τὸ σίδηρο πού ἀπανταίνουνε στὸ δρόμο τους.

Ὅταν τὰ λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ, τῶν Μεθάνων καὶ τοῦ Λουτρακιοῦ δὲν ἦσαν περιποιημένα, οὔτε καὶ ἀσφάλεια εἶχαν ἀπ' τὴ ληστεία, ὅλος ὁ κόσμος ἀπ' τὴν Ἑλλάδα, ἀπ' τὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν Ἀνατολὴ ἔτρεχ' ἐδῶ. Ἐδῶ ὅμως καὶ εἴκοσι χρόνια ἔπασε ἡ δόξα τους καὶ τὴν πῆραν ἐκεῖνα.

*

Ἄμαξωτὸς δρόμος φέρνει ἀπ' τὰ Θερμιά στὴν πρωτεύουσα τοῦ δήμου Μεσσαριά ἢ Χώρα ἢ Κύθνο. Καὶ ἀπὸ κεί μονοπάτι, πού ἀνεβοκατεβαίνουνε στοὺς βράχους, φέρνουνε στὸ ἄλλο τῆς νήσου χωριὸ τὰ Σύλλακα ἢ Δρουσιῖδα.

Τὰ δυὸ αὐτὰ χωριὰ βρίσκονται ὡς 100 μέτρα ψηλότερ' ἀπ' τὴ θάλασσα καὶ γυμνὰ καὶ ἀπροφύλαχτα, πού εἶναι, τὰ δένουν καὶ οἱ τέσσερις ἀνέμοι. Τὸ κλίμα τοῦ νησιῦ εἶναι τὸ καλοκαίρι δροσερό, ἀλλὰ τὸ χειμῶνα ὁ ἄγριος καὶ παγωμένος βοριάς πού στέλνει ὁ ἀντικρινὸς Καβο-Ντόρος, ὅπως καὶ στὴ Τζιά, τὸ κάνει πολὺ κρύο καὶ καταστρέφει ὅλα τὰ χαμόκλαδα καὶ τὰ δέντρα, καὶ μονάχα σὲ μερικὰ χαμηλὰ μέρη, γύρω ἀπ' τὴ Δρουσιῖδα, πρᾶσινίζουνε δέντρα.

Ἀπὸ νερά δὲν ἔχει καὶ τὸ νησί αὐτὸ ἑλλειψη. Στὰ χαμηλὰ μάλιστα μέρη ἔχει ἄβραθα ἀστείρευτα πηγὰδια καὶ ρυάκια πού χρονικῆς τρέχουνε. Ἀλλὰ στὶς ψηλὲς κορφὲς φκιάνουν κολλύμπους, δηλ. λάκκους πού φυλάνε τὰ νερά τῆς βροχῆς. Τοὺς κολλύμπους αὐτοὺς στὴν Ἡπειρὸ ἀκούσα νὰ τοὺς λένε βροχιούς.

Τὸ νησί εἶναι ξερὸ καὶ τίποτε δὲν ἔχει τὸ ὄμορφο εἶναι γυμνὸ ἀπὸ δέντρα καὶ δάση, ἂν καὶ διηγούνται οἱ γέροι πὼς στὰ παλιὰ χρόνια ὅλη τῶν σπιτιῶν ἡ ξυλικὴ ἔβγαίνε ἀπὸ δῶ καὶ ὁ Τουρνεφόρ

Κατινούλας: πέφτανε μιὰ μιὰ οἱ ἄσπρες οἱ πληγούλες καθὼς ξεπλένεται καὶ ὁ βράχος ἀπὸ τὸ νερὸ πού τὸν λούζει. Καὶ ὁ τι παρατηροῦσε ὁ Ἀντρέας, στὰ ὄξω, τοῦ εἶπε ὁ κ. Χουίταρης, ἔπρεπε νὰ φανταστῆ πὼς ἔτσι θὰ τὸ παρατηροῦσε καὶ ἀπὸ μέσα, πὼς καὶ ἀπὸ μέσα ῥόδιζε ἡ φύσκα, ῥόδιζε καὶ τῆς φύσκας ἡ ἀβγή. Ἐπῆσε τίς ἑμίλιες ὁ Ἀντρέας μὲ τὸ ῥαδιογράφο Νάκουση καὶ νάκουση. Ποιὸς χορταίνει ἀπὸ θάματα; Τοῦ τὰ ζεδιάλισε μεθοδικὰ ὁ κ. Χουίταρης τὰ καθέκαστα. Ὁ Ἀντρέας κατάλαβε τότες καλύτερα καὶ τὸν ἄθρωπο, πού στὴν ἀρχὴ δὲν τοῦ ἔρεσε μάλιστα τὸν ψυχολόγησε ἀπὸ ἓνα λόγο τοῦ εἶπε Ὁ κ. Χουίταρης, μὲ τὰ ψῆλό του πάναστημα τὸ ἀλύγιστο, μὲ τὸ ζουρισμένο ἀμούστακο σοβρὸ πρόσωπό του καὶ μὲ τὴν κουμπωμένη του βεντιγκότα, πού τοῦ ἐπικνε ὄμορφα τὴ μύση, εἶδε χνε καὶ στοὺς τρόπους καὶ στὰ κινήματα καὶ στὰ λόγια του πάντα ψυχρὸς καὶ μελετημένος. Μὴ στὰ σπλάχνα κάθε Μπρετόννου, κρυφὰ, ζῆ κ' ἓνας μεσημεριώτης, ἀπὸ τοὺς ἀνοιχτόκαρδους ἐκεῖνους καὶ τοὺς φλογόκαρδους τῆς μεσημεριανῆς τῆς Γαλλίας. Τὸν ἀνκάλυψε ἄξαφνα ὁ Ἀντρέας καὶ στὴν κουμπωμένη τῆ βεντιγκότα τοῦ κ. Χουίταρη, γιατί ἐνῶ τοῦ ἔλεγε ὁ γιατρός μὲ τὸ κρὺο του τὸ ὕφος, τὸ ἔ-

τιος ἀναφέρνει πὼς εἶχε δάσα (1) ἀπὸ κουμπριές, πού τὸ σκληρὸ τους ξύλο χρῆσιμευε γιὰ χεῖρι τῶν σπαθιῶν τῶν Τούρκων. Εἶναι γεμᾶτο βουνὰ καὶ πέτρες, ἀλλὰ τὰ βουνὰ του εἶναι χαμηλὰ — τὸ ψηλότερο, τὸ Πετροδοῦνι, φτάνει ὡς 290 μέτρα — πού μπορεῖ μὲ εὐκολία νὰ τὰ ἀνέβῃ κανεὶς καὶ, σ' ὅποιον κάμει τὸ γύρο τοῦ νησιῦ, φαίνονται πὼς εἶναι ἴσα μὲ τὴ θάλασσα.

Εἶναι φτωχὸ, καὶ τὰ προϊόντα του δὲ φτάνουνε οὔτε γιὰ τὸν τόπο. Μονάχα κτηνοτροφία ἔχει καλὴ καὶ βγάζει ἓνα εἶδος τυρὶ νόστιμο, πού διατηρεῖται μὲ τὴ δροσιὰ του καὶ χωρὶς νὰ χαλάσῃ, ὅλο τὸ χρόνον. Ἀλλὰ καὶ στὴν ἀρχαιότητα ἐὸ Κύθνιος τυρὸς εἶχε μεγάλη φήμη.

Ἐχει ὅμως καὶ σήμερα νὰ δείξῃ ἡ Δρουσιῖδα τοὺς κάπρους τῆς, ἓνα ἰδιαιτέρο εἶδος ἐκφυλισμένων ἀγριοχοίρων, πού δὲν τὸ εἶδα σὲ κανένα ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδας. Τοὺς ἀφήνουν καὶ μεγαλώνουνε γιὰ τὸ δέρμα τους, πού χρῆσιμεῖται γιὰ τσαρούχια τῶν χωρικῶν, πού ἀποχταίνει καὶ πέντε πόντων πάχος, ἐνῶ σὲ λίπος καὶ κρέας, μένουν ἄχαμνοί. Καὶ τὸ δέρμα τοῦ καθενὸς κάπρου, πουλιέται 70 δραχμῆς, ἐνῶ ἀπὸ τὸ κρέας του δὲν παίρνουν οὔτε τίς μισές.

Καὶ ἀφήνοντας τοὺς κάπρους νὰ μεγαλώσουνε, σφάζουμε ὅλο καὶ θηλυκὰ γουρούνια, καὶ αὐτὰ ὅταν εἶναι ἀκόμα μικρὰ. Γιὰ τοῦτο βρίσκονται πολλὰ σερνικά καὶ λίγα θηλυκὰ, — σκρόφες — καὶ ὑπάρχει μεγάλη ἑλλειψη ἀπὸ νῦφες. Ἀνχλογεῖ μιὰ πρὸς δέκα, πού ποιὸς κάπρος θὰ τὴν πρωτοπάρῃ ! Εἶναι λοιπὸν ὑποχρεωμένος νὰ τὴν καταχτήσῃ καὶ στὴν ἐποχὴ πού μαρκαλιῶνται, πιάνουνται μεταξύ τους οἱ κάπροι, γιὰ τὸ χατῆρι μιὰς σκρόφας, χτυπιούνται μὲ τὰ κεφάλια, τρυπιούνται μὲ τίς χεθῆς τους, καταματώνονται καὶ γιὰ δυὸ τρεῖς ὥρες ἀγωνίζονται πὼς ὁ ἓνας νὰ νικήσῃ τὸν ἄλλο. Καὶ ὁ πῖθ ἀδύνατος φεύγει ντροπιασμένος ἀπ' τὸν ἀγῶνα καὶ ἀφίνει τὴ σκρόφα στὸ νικητῆ πού μὲ περηφάνει φεύγει αὐτὸς κ' ἡ σκρόφα τὸν ἀκολουθεῖ καὶ πηγαίνουν στὸ σταῦλο τους εἶνα φιλότιτος καὶ εὐνῆς ἐξ ἔρον ὦνται. Καὶ στὸ σταῦλο περνοῦν τρίμερο μαζί, γιὰ μῶλεγον ὁ ἀγωγιότης πὼς χρειάζονται τρεῖς μέρες νὰ περασῇ ὁ θυμὸς τῆς σκρόφας. Ὁ βασιλιάς τῶν θεῶν τοῦ Ὀλύμπου χρειάστηκε μονάχα τρεῖς νύχτες

1) Ὁ Δῆμος Νησιώτης στὰ «χωρικάτα γράμματα» γράφει πὼς ἀκούσε τὸν τύπο ἐὸ δάσος. Κ' ἐγὼ γέτος στὰ Τζουμέρκα πολλές φορές τὸν ἀκούσα, ἀλλὰ λέγαμε κάποτε καὶ «τὸ δάσο».

πιφλαχτικό, πὼς στὸ ῥαδιογράφημα ἡ δυσκολία εἶναι νὰ μπορέσῃ κανεὶς καὶ στὰ πόμπετα, στὰ σκοτεινὰ καὶ στὰ πόμπετα, νὰ γινῆ μὲ τὸ φῶς, ὅληνη, τόπο γιὰ τόπο, τὴν παθιασμένη τὴν τοπασία, πού ἀποκρίθηκε ὁ Ἀντρέας πὼς ἐλπίζει νὰ βρῆ ὁ κ. Χουίταρης τὸ μέσο, νὰ τὸ καταπῆρῃ καὶ τοῦτο ἡ τέχνη τοῦ γιατροῦ.

— «Ὅθ' βρεθῆ ἢ βρεθῆ ὁ τρόπος γιὰ σίγουρον», τοῦ κᾶνε ὁ Χουίταρης μ' ἓνα γέλοιο ξαφνικὸ, ζεθαῖρο, πού δὲν τὸ γνώριζε ὁ Ἀντρέας σὲ τέτοιο ἄθρωπο, σὰ νὰ μὴ θῆλῃσε ὡς τὰ τότες ὁ ῥαδιογράφος νὰ τοῦ ξεσκεπασῇ ἓνα ἓνα τὰ μυστικὰ τῆς ῥαδιογραφίας καὶ σὰ νὰ τὸν τὰ μολογοῦσε τώρα γαμιάς, τὴν βεβαιότητά φανέρωνε τὸ χτυπητὸ του τὸ γέλοιο. Μ' ἄλλα λόγια, ἐλπίζει ὁ κ. Χουίταρης ὅσο ἐλπίζει καὶ ὁ Ἀντρέας, πού δελεᾷ δελεᾷ, μ' ἓνα ῥώτημα, στὴν κουβέντα, τοῦ ψιθύριζε τὴ φλογερὴ του ἐλπίδα.

Ὁ κ. Σεβιλιάς σὲ ὅλα σύμφωνα μὲ τὸν κ. Χουίταρη. Τοῦ δῆλωσε μάλιστα θετικὰ πὼς τὰ πλοσώρεμα ἐκεῖνο τῆς συμματώσεως πού τὸ παρατήρησε τὴ δεφτέρα, τέσσερις τοῦ Χριστοῦ, ὅταν τοῦ τὴν ἔφερε στὸ Μπ... καὶ πού τὸν τρώμαζε τὸν ἴδιο, σταματήσῃ ῥιζικά, κόπηκε, πάει. Νομίζε ὁ Ἀντρέας πὼς ἀκού-

για να βγάλω πόν 'Ηρακλία. Κ' ύστερα απ' τις τρεις μέρες άφηνει ο κάπρος τὸ γιατάκι του, και πηγαίνει να εὐρη νέον άγθνα και επιτύχη νέα νύφη. Αὐτουνοῦ δ θυμός βασταίει περισσότερο. Κ' ἔτσι σὰ νικάει ὁ δυνατότερος, βγαίνει πάντα δυνατότερη ἡ ράτσα τῶν κάπρων τῆς Κόθνου.

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝΟΥ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Από τὴν Πόλη μᾶς γράφουν πὼς ἀδικήσαμε τρομερὰ τὸν κ. Γ. Κ. Ροντάκη και τὴν 'Αλήθεια, γιατί, λέει, γράψαμε τις προάλλες πὼς ἡ Γραμματική του στάλθηκε σὲ Διαγωνισμό τοῦ Ψυχάρη και δὲ βραβεύτηκε.

Νῆν τὸ γράψουμε, φωνάζουν οἱ φίλοι, αὐτὸ γιατί τὸ απαιτεῖ ἡ Δικαιοσύνη και ἡ 'Αλήθεια. Μὰ πὼς νῆν τὸ γράψουμε, ἀφοῦ ἴσια ἴσια ἡ 'Αλήθεια και ἡ Δικαιοσύνη απαιτεῖ νὰ ἐπιμεινουμε σ' ὅτι γράψαμε ;

Σεφυλλίζοντας περασμένους τόμους τοῦ «Νουμά» βρισκουμε στὸν ἀριθ. 136 (20 τοῦ Φλεβάρη 1905) σελ. 6, στήλη 1, μιά μικρὴ δήλωση τοῦ Ψυχάρη πὼς ἀρχινάει ἔτσι «Ἡ Γραμματική τοῦ κ. Γ. Κ. Ροντάκη ΜΟΥ ΣΤΑΛ. ΘΗΚΕ, ἀνέκδοτη ἀκόμη, σὲ Διαγωνισμό γιὰ τὴ γλώσσα τοῦ 1901. Εἶχε τίτλο Γραμματικὴ τῆς γλώσσας τῆς Ρωμοσύνης. Εἶπα γιὰ ποιούς λόγους δὲ μού στάθηκε δυνατό ΟΥΤΕ ΝΑ ΤΗ ΒΡΑΒΕΥΣΗ οὔτε νὰ τὴ δημοσιέψω (κ. τὸ «Ἄστυ», 19 τοῦ Ὀχτώβρη 1901, και «Διαγωνισμὸ γιὰ τὴ γλώσσα, Ἀθήνα, 1902, σ. 4—5)».

Ἔστερα απ' αὐτὰ οἱ φίλοι μας οἱ Πολίτες θὰ παραδεχτοῦν πὼς ὁ «Νουμάς» οὔτε ψεύτης εἶναι, οὔτε συκοφάντης, μὰ οὔτε κ' ἐμπισθής, καθὼς εἶπανε μερικὸι απ' αὐτοὺς στὸν κ. Πάλλη. Λέει μοναχὰ τὴν ἀλήθεια, κι αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερο σφάλμα του.

Στὴ Ρουσσική φημερίδα τῆς Μόσκας Stolitchne Outro, πὼς κυκλοφορεῖ σὲ 10 χιλιάδες φύλλα, δημοσιεύτηκε σὲ φύλλο τῶν 6 τοῦ Σεπτεμβρίου, μεταφρασμένο ἀπὸ ὁ κ. Μιχ. Λυκιαρδόπουλο, τὸ «Κοριτσάκι», διήγημα παρμένο ἀπὸ τὸν καινούριο τόμο τοῦ συνεργάτη μας Κώστα Παρορίτη «Οἱ νεκροὶ τῆς ζωῆς».

Ἡ Πρωτανία τοῦ Πανεπιστημίου δημοσίεψε τὴν προκήρυξή της γιὰ τὴν καινούριο Παντελίδειο διαγωνισμὸ γαρνισμένη, καθὼς πάντα, μὲ τὴν ἀνόητη φράση πὼς ἀ ποικιλίονται ἀπὸ τὸ διαγωνισμὸ ἔργα γραμμένα σὲ Ψυχαρικό ἰδίωμα.

Ὁμορφο ἀρθράκι, πᾶνου σ' αὐτὴ τὴν Πανεπιστημιακὴ ἀνοησία, δημοσίεψε ὁ Ξενοπούλος σὲ «Ν. Ἄστυ» τῆς περασμένης Τρίτης, δίνοντας ὅμως κατὰ τὴν ἀγιάτρευτη συνήθεια του και τις μελοζαχαρένιες κεντιές του στὸν Ψυχάρη.

Λάβαμε τὸ δεύτερο φυλλάδιο τοῦ καινούριου Γαλλι-

κοῦ περιοδικοῦ «Isis» πὼς βγάξει ὁ κ. Agy René d' Yvermont.

Ὁ ἐμμανὴς ἐθνικὸς ποιητὴς κ. Φωκίος Πανᾶς θυμωσε μ' ἕνα ἄδωο χωρατὸ πὼς γράψαμε τις προάλλες γιὰ τοὺς στίχους του και μᾶς κατακεραυνώβητες μὲ διπλοῦ ἀρθρο στὴν «Ἑσπερινή» τοῦ περασμένου Σαββάτου.

Απὸ τὸ ἄρθρο αὐτὸ ξενατυπώσαμε ἐδῶ σήμερα τὸν ἔξοχο ἐπίλογο, πὼς ἀξίζει, στ' ἀλήθεια, ἄλλη μιά καταδικὴ τοῦ ποιητῆ σὲ θάνατο. Καμαρώστε τον.

«Τῶν ἀφανῶν αὐτῶν ἀνδραρίων, (τοῦ Ψυχάρη, Παλαιᾶ κλπ. δηλαδὴ), ὅσα κατεδικάσθησαν νὰ ταφῶν εἰς τῆς Ἀθήνης τῆς διαρκούς τὴν ἀπόθμενον τάφρον, ἔν μὲ μέλει οὐδέλλως οὔτε ὁ ψόγος οὔτε ὁ ἔπαινος. Ἀρκεῖ δι' ἐμὲ τὸ φωτοπλαίσιον τῆς τιμῆς, δι' οὐ κοθ' ὑπερτίμησιν ἴσως τοῦ γεγονότος μὲ περιέλαβεν εὐγενῶς ἄπας σχεδὸν ὁ ἑλληνικὸς τύπος και σὺν αὐτῷ εἰς τῶν καλλιτέρων ἡμῶν λογίων. Ἀρκεῖ δι' ἐμὲ ὁ ἀκάνθινος στέφανος, ὃν χάριν ἐνὸς ἰδεώδους γεννηθέντος ἐν οὐρανοῖς, ἐκτραπέντος ἐν τῆ καρδίᾳ και αἰωρουμένου ἀπροσπελάστως ἐν τῷ χιμαριώδει εἰσέτι κόσμη τοῦ πνευματικοῦ στερεώματος, μοι προσφέρει ἡ Μοῦσα. Καὶ μοι ἀρκεῖ ἐπὶ τέλους εἰς μητρικὸς ἀσπασμὸς ὃν δακρυγούσα ἡ Πατρίς και αἰμοστάλακτος μοι προσφέρει, διότι δὲν τὴν ἐπρόδωκα ὡς ὑμεῖς, οὐδὲ κατήσχυνα ἰδνομάτης, ἀλλ' ἐξορισθεὶς και καταδικασθεὶς ὑπὲρ ταύτης ἐν ἔχω λίσθιον ὄνειρον—νὰ ἀποθάνω ὑπὲρ τῆς Δόξης της!» Ὁχι, κι ἄμᾶν ἄμᾶν!

Μὲ χαρὰ ἀναγγέλλουμε στοὺς φίλους πὼς μόλις ἐκδοθεῖν τὰ «Γράμματα (τόμος Β')» τοῦ Παλαμά, θάκοινησῆ τὸ τύπωμα τῆς «Φλογέρας τοῦ Βασιλιά». Τὸ μέγαλο αὐτὸ ἐπικὸ ποίημα ἔρχεται, μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς, σὲ συμπλήρωμα στὸν ἀθάνατο «ἄδωδεκάλογο τοῦ Γύφτου».

Και κᾶτι πὼς εἰπώθηκα στὴν πρώτη παράσταση τοῦ «Γιού τοῦ Ἰσκιου».

«Πῶς σοῦ φαίνεται τὸ δρᾶμα ;

«Ἐξοχο. Ἐκεῖνο διως πὼς μ' ἐνθουσιάζει περισσότερο εἶναι πὼς μ' ἔκαμε αὐτὸ τὸ δρᾶμα νὰ πιστέψω πὼς ὅταν ἡ δημοτικὴ μας γίνει πᾶ ἡ ἐπίσημη γλώσσα τοῦ Κράτους, θάκούγεται περίφημα ἀπὸ τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς».

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Στ. Α. στὴν Πόλη. Δεχόμαστε και σ' εὐχαριστοῦμε. Μὰ καλύτερα νᾶν τὸ δώσεις στὸν κ. Ἀλεξ. Παναζῆ, διχηγόρο σὲ Γαλατᾶ, κι αὐτὸς μᾶς τὸ στέλνει. Στὸν κ. Παναζῆ, παρακαλοῦμε και τοὺς ἄλλους φίλους τῆς Πόλης, νὰ δίνουν ὅτι ὄλη ἔχουνε νὰ στέλνουνε στὴ «Νουμά». —κ. Χρ. Χρ. στὰ Χανιά. Το βιβλίο θάρησει νὰ τυπωθεῖ. Θὶ σοῦ γράψουμε.—κ. Φ. Γιούλλη. Σ' εὐχαριστοῦμε. Θὰ δημοσιεῖτοῦν

ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΑΙ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΑΙ



ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

Ἰδρυμα ἀνωτέρας τεχνικῆς ἐκπαίδευσως

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Γραφία Πλατεία Κάνιγγος και ὁδὸς Σταδίου 20.

ΣΧΟΛΑΙ

Ἀνωτ. Ἐμπορικὴ.—Βιομηχανικὴ.—Γεωργικὴ.—Μηχανουργικὴ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΤΩ ΗΤΟΥΝΤΙ

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

Τὸ γραφεῖο και σὲ βιβλιοπωλεῖο τοῦ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντίκρου στὴ Βουλῆ), πουλιόνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ ἕνα και 1,25 φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, τὰκόλουθα βιβλία : τοῦ ΨΥΧΑΡΗ «Τὸνεῖρο τοῦ Γιαννίρη» — τοῦ ΠΑΛΑΜ «Ἡλιος και Φεγγάρι»—τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα και ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννηση»—τοῦ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμοσύνης», «Μαζώχτρα και Βρουκόλακας» και «Νησιώτικες Ἱστορίες»—τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ «Οἱ σκιές μου»—τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «τὸ Ἀνεχτίμητρο» (δρᾶμα)—τοῦ ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία και Πατρίδα» —τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Παλιά και τὰ Καινούρια» —τοῦ Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιά»—τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανὸι και πεθαμένοι» και «Ὁ Ἀσωτος» (δρᾶματα)—τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Δάφνης και Χλόη» (μεταφρ. Βουτιερῆ)—τοῦ ΕΥΡΗΠΙΔΗ «Ἡ Μήδεια» (μεταφρ. Περιγαλιτῆ)—τοῦ ΣΟΦΟΚΑΝ «Ὁ Αἴας» (εἰσαφρ. Ζήσιμου Σίδερη).

Ἡ ΙΔΙΑΔΑ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλεξ. Πάλλη δρ. 2 και φρ. χρ. 2 1/2 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ.

Ὁ ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς κ. Ἀλεξαντρας Παπαμόσκου, χρυσοδεμένος, δρ. 1 1/2 και φρ. χρ. 2 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ.

Τοῦ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ «Ἰαμβοὶ και Ἀνάπαιστοι»—«Τρισεύγενη»—«Γράμματα»—«Ἀσπλευτὴ Ζωή», 6 δρ. ἀντι 12 πὼς πουλιόνται στὰ βιβλιοπωλεῖα. Γιὰ τις ἐπαρχίες τ,50 και γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ 7 φρ. χρ. εἰς ἄλλο ἐξῆς γιὰ τὰ ταχυδρομικά.

Τοῦ ΙΔΑ «Μαρτύρων και ἡρώων αἵμα.» δρ. 2. Τοῦ Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ Πλουτολογία (δρ. 1) — Κριτικὴ τοῦ ἄεθλου λογισμοῦ τοῦ Κάντ (δρ. 1) — Τὸ δασμολογικὸ ζήτημα στὴν Ἀγγλία (λεφτὰ 50)

γε παραμύθια, τόσο τοῦ φάνηκε ἀπίστευτο και σημαντικὸ. Ἀπὸ τὸ κ. Κούρη ἔμαθε πᾶλε ἄλλα σπουδαῖα, πὼς τοῦ κάνανε τὴν καρδιά του παράδεισο. Τὸ πλεμόνι τᾶριστό, πὼς εἶτανε λιγάκι πιεσμένο, ἔμνησκε ὅπως και πρὶ, δὲν πιανότανε περισσότερο, ἔμοιαζε κιόλας σὰ νὰ πῆγανε καλῆτερα, σὰ νὰ σφαιλοῦσανε οἱ πληγούλες του, κ' ἔλεγε πὼς θὰ βοηθήσανε κάπως σὲ πληγοκλείσιμα και τὰ χάπια μὲ ὄπιο πὼς τῆς διώριζε. Τὸν ἀνησυχούσε περισσότερο ἡ διάθεσὴ της στὴν ἐφοικιότητα, και φοβήθηκε μήπως ξεπροβάλλη κι ἀπὸ κεῖ κανένας κίντυνος καινούριος, μήπως τάχα τοὺς προμηνοῦσε φυματικὴ ἀντερία. Τίποτα ! Μάταιος ὁ φόβος. Οἱ περίσσιες οἱ κενωσιές μπορεῖ και νὰ φελοῦσανε, σὰν τὸ βῆμα πὼς σὲ παστρέβει και παρασέρνει τις ἀκαθαρσίες τοῦ ὀργανισμοῦ· μπορεῖ, πρόσσεσε μιά μέρα, νὰ χρῶντανε κι ἀπὸ κάποικ γενικὴ ἀδυναμία. Τὸ κυριώτερο, τὸ μόνον, ἡ φούσκα. Ἔτσι φρονούσανε κ' οἱ τρεῖς γιατροί. Μὰ σφμεῖωσε ὁ Ἀντρέας πὼς ὁ κ. Κούρης σὰ νὰ τὰπόφευγε νὰ μιλήσῃ γιὰ τὰ βῆδια. Δὲν ἔξερε, λέει ἄλλωνῶ δουλεῖα ἡ ραδιογραφία. Νὰ δυσπιστοῦσε ἀραγες ; Ἡ τουλάχιστο νὰ μὴν ἔβλεπε ἀκόμη ἔαστερα πὼς ἐνεργᾷ, πὼς πρέπει νὰ κανονίζεται και τὸ φῶς ; Ὁ Ἀντρέας ἐνοιωσε κατόπι πὼς ὁ κ. Κού-

ρης δὲ συμβούλεψε τὸ ραδιοθεράπεμα και προτιμούσε τὰ παλαιὰ τὰ συστήματα, γιαιτρικὰ και ἡσυχία. Γιὰ τοῦτο φαίνεται ὁ κ. Σεβιλᾶς εἶπε μιά φορὰ τοῦ Ἀντρέα :

«Ὁ ἀγαθὸς μας ὁ Κούρης ! Νὰ μὴ σὰς μέλη ! Πιὸ ἀξιο ἀπὸ τὸν Κούρη μήτε στὸ Παρίσι δὲ θὰ μού βρῆτε. Μὰ δὲν τολμᾷ, ὁ βλογημένος, δὲν τολμᾷ !»

Τὶ δὲν τολμούσε ὁ Κούρης ; Μυστήριον. Πὼς νὰ τὸ ὑποψιάζεται ὁ ἀρῆστος τί κούβεντες ἔχουνε οἱ ἐξοχώτατοι συναμεταξύ τους ;

Ὁ κ. Σεβιλᾶς κι ὁ κ. Χουῖτρης τολμούσανε, δὲν εἶναι ζήτημα, και χαριότανε ὁ Ἀντρέας γιὰ τὴν τὸλη. Θωμάς νὰ εἰσούνε, ἀδύνατο νὰ πρὶβίλης. Ἐνα μονάχα δὲν τὸ ξεκαθάρριζε καλὰ καλὰ, ὅχι δηλαδὴ πὼς δὲν τὸ παραδεχότανε, ἀφοῦ ἀδίσταχτα τοῦ τὸ βεβαιώνανε οἱ δύο γιατροί, μὰ σκούνταφτε ὁ λογισμὸς του, ὅσο λογικὸς κι ἂν τοῦ τὸ ξηγούσανε. Ἡ κούραση τῆς Καπτινούλας, οἱ θερμοκρασίες της δὲν εἶχανε καμιά σίσιση μὲ τὰ ραδιογραφήματα· τέτοια ὀρθὰ κοφτά, και τῶ δυνῶ τους ἡ γνώμη. Τὴν κούραση και τις θερμοκρασίες τις ἔφερνε, λέγανε, ἡ φουσκοφύμωση και μόνη. Ἀποδείξη πὼς και στὸ Παρίσι ἀνέβανε τὸ θερμόμετρο, δὲν ἔλειπε ἡ κούραση οὔτε στὸ Παρίσι, πρὸ τοῦ ραδιογραφηθῆ, μ' ἄλλὰ λόγια. Ἐπρεπε

ὅμως, στοχαζότανε ὁ Ἀντρέας, νὰ χῆρ, ὅπως κι ἂν εἶναι, κούραση λιγώτερη και λιγώτερη θερμοκρασία, ἴσια ἴσια γιατί ὅλα τᾶφερνε ἡ φούσκα, κ' ἡ φούσκα τῶρα εἰδεινε κάμποση βελτίωση, ὅπως ἴδιοι τους τὸ μολογούσανε. Ὁχι ! Τὸ ραδιογράφημα χρωστέ νὰ σὲ ξεκουράζη και μόνος μόνος σοῦ δίνει θερμοκρασία, μιά δὲν βολές, και σώνει. Πὼς τὸ λοιπὸ δὲν ἔπαθε ἡ κούραση και δὲν ἐπεφε ἡ θερμῆ ; Ἀστὸ δὲν τὸ χωροῦτε ὁ νρὸς τοῦ Ἀντρέα. Ἐμεινε σὲ Μπ... ἀπὸ τὴν πρώτη ὡς τις ἐννιά τοῦ Γενάρη, τὸ βραδὶ, κ' οἱ θερμοκρασίες δὲ μοιάζανε διόλου μὲ τις θερμοκρασίες τοῦ Παρισιοῦ· 37°—37°1. 36°6—38°9 (τὴν τρίτη πὼς ραδιογραφήθηκε), 37°—39°1, 36°6—39°1, 36°9—37°7 (τὴν παρασκευὴ πὼς δὲν τῆς ραδιογραφήτανε τὴ φούσκα μὲτα μὲσα, καθὼς τὴν τρίτη, παρὰ τὸ ὑπόγαστρο), 36°8—33°, 36°5—37°7, 36°6—38°, 37°4—37°6 (τὸ ὑπόγαστρο και πάλι). Δὲν εἶτανε τὸ λοιπὸν οἱ θερμοκρασίες περαστικῆς, ὡστε νὰ τις ἐξημνήψης ἀπὸ τὰ ραδιογραφήματα. σφφωνα μὲ τὴ ραδιογραφικὴ θεωρία πὼς τὴν ἀντιπροσώπεβανε οἱ δύο γιατροί μας τὸ θερμόμετρο μὲ σφνεχεία ἔγραφε τοῦς ἀψηλοῦς κρῆλους, ὡς και 37°4 τὸ πρωῖ. Μὰ και σὲ ὅλα της ὁ Ἀντρέας παρατηροῦσε ἀρκετὴ διαφορὰ, σὰ σύγκρινε τις μέρες

ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΚΑΙ ΕΞΗΣ

πού πέρασε στο Παρίσι, αφού γυρίσανε από την έξοχή, με τις μέρες που περνούσε τώρα στο Μπ. . . γιατί και στο Μπ. . . όσο κούνησε, ξανάγινε νοσοκόμος της δ' Αντρέας. Είχε την αλλόκοτη εντύπωση σ'α να πήγαινε καλά ή άρρωστα, και σ'α να μ'ην πήγαινε ή άρρωστη καλά. Γιατρεβότανε ή φυματίωση, δε γιατρεβότανε ή Κατινούλα. Ο ύπνος, τότε άνησχος, με ξύπνους κάθε στιγμή, τότε ήσυχος και μπόλικος, τότε άναρχος, ή για να κλείση μάτι, ώρες της χρειάζοντανε, ή κοιμότανε τάπογεμα, ή δέ σηκωνότανε διόλου. Που οι νύχτες οι βαθιόπνες της Κερμαρίας ή του σπιτιού, όπου ό τι κι αν είχε, τίποτα δέν της τάραιζε τον ύπνο; Η όρεξή της έτσι κ' έτσι στην όρεξη, ψυχή και σάρκα, δ' Αντρέας τεντωμένο; κουβένταζε, γελοίες, τή διασκεδάζε, για να φάη πρόσεχε στην παραμικρή τή βουκκιά, δίχως να τό δείξη πώς προσέχει, μήπως και βρεθί τό παιδί. Κάποτες έτρωγε με τρόπο που να καμαρώση πια κι δ' Αντρέας; κάποτες συμπτώσε κι άφινε τό πιάτο. Αρχίζε κι άφτη τότες τις όμιλίες, μήπως τό δ' ή άφέντης και δυσαρεστηή. Πάντα πρόθυμη, πάντα χαρούμενη, με τό ύφος της εκείνο τό μισό μαργιόλικό τό μισό παιδιακήσιο. Ακόμη και σάν πονούσε, χωράτεβε. Είδε τότες δ' Αντρέας πώς συχνούτσικα την πιάνανε οι πόνοι, μά και τούτοι διαφορετικοί, κάτι πόνοι άόριστοι, άξεδιάλιστοι, μισοί, χίλιοι με την άράδα και κανένας σωστός, όπως ακολούθησε την τετάρτη άφου πήγαινε στού β. Χουίταρη την ψεινή. Από τό πρ'ά ός τό βράδι κ' άποτάζεανε χωρίς λόγο, χωρίς να τή βασανίσουνε καθαφτό, μήτε κανέ όταν τους έννοιωσε γύρο γύρο στη φύσση και στην καλιά της άριστερα. Τά ίδια, π'ό άσχημα τα όμως και τάπογεμα μοναχα, τό σάββατο, έξη του Γενάρη, και πάλε, κούταζε τή σύμπτωση, άφου την παρασκευή ραδιογραφήθηκε. Π'ό σπουδαία τή σούβλισε τή δεφτέρα, ό χτώ, στάντερο κάτω, και την τρίτη, έννιά, ό πόνος της χτύπησε την πλάτη, άριστερά έννοιεται πάντα. Τέτοια στιγμή, βέβαια πώς πάθανε τά χωρατά της καμμένης, μά γλήγορα ξαναρχότανε τό κέφι, ότι που πάθανε οι πόνοι, κ' ένφ τους είχε, πρόσμενε μ' ένα κουράγιο δικό της, με μιά πεποίηση περίεργη κι άσαλεφτη, να πάψουνε, λέγοντας στον Αντρέα:

— α Θα περάση, θα περάση. Σε μιά ώρα θα είμαι καλύτερα, ή σ'α διαρκούσε περισσότερο

— α Άβριο, θα είμαι καλά. Πρέπει κανείς να συλλογιέται την χθρανή. Έτσι κυβερνηήκαμε, άφέντη, ως τ'α τώρα, κ' έτσι γλυτώσαμε. »

Κόντεβε άλήθεια να παρηγορή τον Αντρέα ή Κατινούλα. Κάποτες πάλε παρηγορούσε την Κατινούλα ό Αντρέας. Τις δυό του Γενάρη, σ'α βγήκε περίπατο ή Κατινούλα με τον Αντρέα, ως του κ. Χουίταρη, και σ'α γυρίσανε μαζί από τό Πεδίο της Μάχης, τραγουδούσανε οι άγγέλοι στην καρδιά της, χόρεβε σ'α στήθια της ή ψυχή της, άρ'άνταστη χαρά τή συνεπήρε. Φυσικά, ή αντίδραση δέν άργησε να φανερωθί και την πλάκωσε ή κούραση καθήσε στην πολλρόνα της άδύναμη, άνήμπορη και βαζ'ε στισμένη που έπρεπε τώρα, πρώτα να τό σκεφτή κ' έπειτα να ξεφαντώση, σε τέτοια περίσταση μάλιστα δηλαδή όταν ξεκινούσε πίστηδες για την άρχοντιά της δ' άφέντης από τό Παρίσι. Λοιπόν και τά καρδιοχτύπια της άναγκασμένη να τά μετρή!

— « Να τά μετράς, Κατινούλα μου, να τά μετράς; της άποκρινότανε δ' Αντρέας που άχαμνά δέ θ'έκανε να βαστά κι κ'ότ'ους ίδιους λογαριασμούς "Όλα πρέπει να τά κανίζουμε: ό κόσμος δ' άπέραντος στέκει χάρη στον κανόνα: ό κανόνας συγκαταξ και τον άθρωπο και την υγεία του »

Άμείως έπαιρνε θάρρος τάχα τό παιδί, που τό καταδεχότανε και φιλοσοφούσε με μιά Κατινούλα ένας Αντρέας. Μά του Αντρέα, ή φιλοσοφία του άρεζε δέν του άρεζε ή κούραση κ' ή άδύναμία. Δέν του άρεζε μήτε δ' βήχα εκείνος δ' ξερούτσικος, που τον άκουγε άφ'ότου βρισκότανε σ'αμά της, και που μιά φορά ήσυχία δέν της άφρησε από τις τίσσερεις ως τις έξη, άκατάπαφτα. Τό βήχα της τον είχε και στο Παρίσι, μιά δυό φορές τό μήνα, μιά μέρα όμως μονάχα και τέλειωνε. Δέν ήξερε δ' Αντρέας τί να πη ούτε για τό βήχα ούτε για τις χιλίες δυό ένόχλιες που τή ζαλίζανε κάποτες από τό πρ'ά στο βράδι. Τά διηγήθηκε όλα του κ. Χουίταρη την τρί-

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1907

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

	31 Αυγούστου 1907	31 'Ιουλίου 1907
Τομείον		
Είς μεταλλικόν	Δρ. 3,939,294.74	3,810,970.65
Είς Τραπεζικά γραμμάτια 'Ιονικής Τραπεζής	364,860.—	359,850.—
Είς κερματικά γραμμάτια δίδραχμα και μονόδραχμα	1,859,604.—	1,658,155.—
Εξωτερικοί λ)μοί	39,285,847.29	37,430,074.75
Αντίτιμον μεταλλικού είς τό 'Εξωτερικόν	9,427,732.25	10,065,590.25
Ηροίων εκδοθέντ. 'Εθν. Δαν. είς γρ. 'Ελλ. Σιδ 4% του 1902	64,778,575.42	64,778,575.42
Δάνειον πρ'ς τήν 'Ελληνικήν Κυβέρνησιν επί άναγ. κυκλοφ. Τραπ. Γραμμ.	10,500,000.—	10,500,000.—
πρ'ς τήν 'Ελληνικήν Κυβέρνησιν διδράχμων και μονοδράχμων.		
Είς χρυσόν	Δρ. 24,710,874.10	
Είς Τραπ. Γραμμάτια	28,025,028.50	
Ομολογία ένθικων δανείων	52,735,902.60	52,721,841.—
Εθνικόν «Γεωργικόν Θεσσαλικόν» Δάνειον	777,112.45	777,112.45
Εντοκα γραμμάτια 'Ελληνικού Δημοσίου είς τραπ. γραμμάτια	2,810,666.66	2,850,666.66
Προεξοφλήσεις	25,405,613.31	24,242,884.31
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων	2,981,247.73	2,918,898.60
Δάνεια και άνοικτοί λ)μοί επί ένεχυρω χρηματογράφων.	12,794,642.45	12,622,773.80
Δάνεια επί ένεχυρω έμπορευμάτων	3,982,469.19	2,964,894.69
Δάνεια και άνοικτοί λ)μοί επί υποθήκη	66,233,239.05	66,054,630.89
Δάνεια είς δήμους, λιμένες και λοιπά νομικά πρόσωπα.	46,275,091.12	46,320,045.80
Χορηγήσεις είς γεωργοκτηματίας	14,915,719.55	15,404,014.30
Καθυστερήσεις χορηγήσεων είς γεωργοκτημ.	4,951,248.58	4,720,149.68
Μετοχαι είς έγχωρίους εταιρείας	4,928,757.—	4,916,067.—
Συμτοχή είς Τραπεζαν Κρήτης	1,500,000.—	1,500,000.—
Ομολογία λαχ. δαν. 'Εθν. Τρ της 'Ελλάδος 2 1/2 % είς τρ. γρ.	1,599,922.50	1,644,900.—
Τοκομερίδια έν γένει	185,639.87	246,009.37
Καταστήματα Τραπεζής και κτήματα εξ άναγκαστικων εκποιήσεων	8,370,967.09	8,360,018.34
Απαιτήσεις επίτοφαις	2,930,529.68	2,926,197.36
Εξοδα εγκαταστάσεως (ίδιως δαπάνη κατασκευής Τραπεζ. Γραμματίων).	1,571,862.43	1,568,579.83
Διάφοροι λογαριασμοί	4,227,162.35	4,095,131.63
Διεθνής Οικονομική 'Επιτροπή λ)μοδς ύπηρ. 'Εθν. δαν. είς χρυσ.)	25,778.56	34,551.45
Λογαριασμοί τρίτων έν τω 'Εξωτερικω		
λ)μοδς εξαγορής συμμετοχής Κυβερνήσεως είς κέρδη Τραπεζ. Γραμματίων	1,361,920.—	1,361,920.—
Εξαγορά προνομίου Προνομ. Τραπέζης 'Ηπειροθεσσαλίας	880,000.—	880,000.—
Προμήθεια τροφής λαχειοφόρου δανείου (είς Τραπεζικά Γραμμάτια)	250,600.—	250,000.—
Διάφορα	1,660,894.93	269,221.65
	Δραχ. 393,512,300.85	388,254,324.88

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Μετοχικόν κεφάλαιον.	Δρ. 20,000,000.—	20,000,000.—
Αποθεματικόν κεφάλαιον τακτικόν και έκτακτον	13,500,000.—	13,500,000.—
Τραπεζικά Γραμμάτια έν κυκλοφορίαι:		
α) είς λογαριασμών της Κυβερνήσεως.	Δρ. 64,778,575.42	
β) » » της 'Εθνικής Τραπεζής.	58,656,288.20	123,434,863.62
Κερματικά γραμμάτια δίδραχμα και μονόδραχμα	10,500,000.—	10,500,000.—
Καταθέσεις άνευ τόκου είς μεταλλικόν	10,381,178.22	10,185,808.53
Καταθέσεις άτοκοι	20,364,455.55	21,517,906.22
'Επιτγχαί πληρωτέα	964,572.88	620,541.88
Μερίσματα πληρωτέα	560,005.—	793,300.—
Καταθέσεις Δημοσίου πρ'ς χορηγήσιν δανείων κατά τον ΒΦΜ' Νόμον.		
Διεθν. Οικονομ. 'Επιτροπή λ)μοδς καταθ. εκ δημ. ύπεγγ.		
προσόδων.	Είς χρυσόν Δρ. 559,810.02	
	Είς τρ. γρ. » 2,750,456.18	3,310,266.20
'Υπηρεσία 'Εθνικων δανείων είς τρ. γρμ.	419,273.20	1,297,963.95
Καταθέσεις δημοσίου είς χρυσόν	1,890,196.98	259,522.24
Καταθέσεις Δημοσίου είς τραπεζικά γραμμάτια κατά τον Νόμον 'ΒΦΕ'	2,017,981.34	1,017,981.84
'Εντοκοι κατ θέσεις Δημ. είς χρυσ. διά την κατασκ. του Σ.Η.Δ.Σ.	9,427,732.25	10,065,590.25
» » τρ. γρμμ.	90,257.89	93,273.89
Καταθέσεις επί τόω	100,242,384.90	99,522,253.85
Λαχειοφόρον Δάνειον Τραπέζης 3 % είς χρυσόν	43,115,820.—	43,115,820.—
» » 2 1/2 % είς τραπεζ. γραμμάτια	20,479,200.—	20,479,200.—
'Υπηρεσία Λαχειοφόρου δανείου Τραπέζης 3 % είς χρυσόν	1,774,136.—	1,956,476.—
» » 2 1/2 % είς τραπεζ. γραμμάτια	114,577.50	122,850.—
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου	8,867,062.44	8,787,855.23
Λογαριασμοί τρίτων έν τω 'Εξωτερικω	452,318.89	2,107,219.47
Διάφορα	1,606,017.49	1,671,205.47
	Δραχ. 393,512,300.85	388,254,324.88

Εν Αθήναις τή 8 Σεπτεμβρίου 1907.

Ο Υποδιευθυνής του Λογιστηρίου
Α. Α. ΚΑΡΑΤΖΑΣ

τη, έννιά του Γενάρη, που τή ραδιογράφησε άπ' ό-ξω Έμελλε δ' Αντρέας να φύγη στις όχτώμιση και φοβότανε τό νυχτερό ταξίδι με τους μαθρους τους λογισμούς που θα του παραδέρνανε τό μυαλό του, ύστερια άπ' ότα είδε να ποφέρη τό κορίτσι, σε διάστημα μιάς βδομάδας. Άξαφνα πήρε την άνάσα του. Φώς τους κατέθηκε. Ρώτησε δ κ. Χουίταρης κ' έμαθε πώς ή άρρωστη ακόμη δέν άδιαθέτηζε. Σίγουρο τό πράμα! Γνωστή ραδιογραφική ένέργεια στο άβγούλωμα. Ο Αντρέας έβγαλε τελέγραφο να τους μηνήση και στο Παρίσι. Ταξίδεψε ώραία. Γάλα του γλύκαινε τό στόμα και του τό δρόσιζε. Αναμελετούσε τά παρασμένα κι άναγάλλιαζε, τους περίπατους με τάμαξι ως τό λιμάνι, ως τό γιαλό, την καλοσύνη

της φύσης, τό νόστιμο τον ύπνο της Κτινούλας που μιά μέρα στο άμαξι άποκομήθηκε, τον τζάκιζε, τί τά θέλετε; και κατόπι από δέκα λεφτά, ζύπνησε πασίκαρη, για να της δείξη, λείε, πέρα πέρα τό πέρασμα τό άχτιδόλουστο του λιμανιού. Θυμότανε τό καλαμάρι, θυμότανε τίν κεντυλοφόρο, τό στουππόχαρτο, τις κερρίτσες για τά μαλλιά, που της άγόρασε, τό καθένα με τό νόμα του.

(άκολουθεί)